

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело*

_____ Данило СЛЄПЦОВ
(підпис)

Виконав: здобувач вищої освіти,
групи ПУАД-41
Данило СЛЄПЦОВ

Керівник: д.н.з держ.упр., доцент
Світлана ПЕТЬКУН

Рецензент: д.екон.н., професор
Олена ГУДЗЬ

Київ, 2024

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут захисту інформації**

Кафедра публічного управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти «Бакалавр»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Світлана ПЕТЬКУН
«26» жовтня 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Слєпцов Данило Володимирович

1. Тема роботи **«Взаємодія органів публічної влади із засобами масової комунікації»**
керівник кваліфікаційної роботи - Петькун Світлана Михайлівна, д.н. з держ.упр., доцент, затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «27» лютого 2024 р. № 36.
2. Термін подання кваліфікаційної роботи - «31» травня 2024 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: спеціальна теоретична і методична наукова література; наукові публікації (статті, монографії, дисертаційні дослідження) провідних вітчизняних та закордонних дослідників за темою кваліфікаційної роботи; результати науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування «Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні»; нормативно-правові документи.
4. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація*.
5. Дата видачі завдання: «07» листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
	Структура роботи, вступ	20.11.2023 - 24.11.2023	Виконано
	Розділ 1	27.11.2023 - 29.12.2023	Виконано
	Розділ 2	04.01.2024 - 31.01.2024	Виконано
	Розділ 3	01.02.2024 - 14.03.2024	Виконано
	Висновки, додатки	18.03.2024 - 25.04.2024	Виконано
	Презентація	01.05.2024 - 20.05.2024	Виконано

Здобувач вищої освіти _____

Данило СЛЄПЦОВ

Керівник

кваліфікаційної роботи _____

Світлана ПЕТЬКУН

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
1.1. Дослідження питання взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації у науковій літературі.....	7
1.2.Законодавче забезпечення співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації.....	14
РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД	
2.1. Світовий досвід інституційного забезпечення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації.....	21
2.2. Специфіка співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації в Україні.....	31
2.3. Роль засобів масової комунікації у забезпеченні публічного управління.....	40
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
3.1. Проблеми взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації.....	48
3.2. Шляхи та перспективи вдосконалення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації.....	61
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	70

ВСТУП

Формується інформаційне суспільство, яке зумовлює новий формат взаємодії із владою. За основу такого формату беруться демократичні принципи управління життєдіяльністю суспільства, що зумовлюють децентралізацію та демонополізацію державної влади шляхом становлення публічного управління як комплексної системи, яка включає в себе інститути держави, місцевого самоврядування, бізнесу, громадянського суспільства і, як свого роду окрему гілку влади - засоби масової комунікації (далі - ЗМК). Таку владу ЗМК забезпечує майже безмежний інформаційний простір - Інтернет, який стає максимально доступним з розвитком сотового зв'язку та різних апаратних та програмних засобів.

Наділення ЗМК владою не є перебільшенням, оскільки наші сучасники, особливо молоде покоління, формують свій світогляд саме під впливом інформації з Інтернету і прагнуть через нього отримувати різного роду послуги, у тому числі і державні. За цих умов, органи публічної влади (органи державної влади та органи місцевого самоврядування) змушені взаємодіяти із ЗМК не скільки у маркетингових цілях щодо оприлюднення автоматизованих послуг населенню, стільки у ідеологічній роботі з громадянським суспільством стосовно ключової ідеї та стратегії сталого розвитку країни, а також державних пріоритетів. Така робота сприяє формуванню відповідної масової культури на засадах загальнолюдських і національних цінностей, яка дозволяє орієнтуватися в світі, повному суперечностей і взаємовиключних інтересів.

Актуальна така робота і у контексті формування самого публічного управління. Саме тому інформаційна сфера стала в ХХІ ст. ареною численних інформаційних війн, які за масштабами та загрозами виявляються не менш руйнівними, ніж класичні військові протистояння. Теоретичною основою роботи стали праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузях державного та публічного управління, політології, філософії, соціології, права, історії, а

емпіричною - нормативно-правові акти України, дані соціологічних опитувань, матеріали науково-практичних конференцій, публікації наукових видань, статистичні матеріали. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні теоретичних положень щодо розвитку взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації. Практичне значення одержаних результатів. Висновки, отримані у результаті наукового дослідження, мають важливе значення для ефективної системної взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації та громадянським суспільством стосовно ключової ідеї та стратегії сталого розвитку країни.

Мета кваліфікаційної роботи - дослідити специфіку взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації.

Мета зумовлює такі **завдання**:

- дослідити питання взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації у науковій літературі;
- охарактеризувати законодавче забезпечення співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації;
- проаналізувати світовий досвід інституційного забезпечення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації;
- визначити специфіку співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації в Україні;
- з’ясувати роль засобів масової комунікації у забезпеченні публічного управління;
- охарактеризувати проблеми взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації;
- визначити шляхи та перспективи вдосконалення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації.

Об’єктом дослідження є органи публічної влади та засоби масової комунікації.

Предметом дослідження є специфіка взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації.

Питання взаємодії органів державної влади та засобів масової комунікації, досліджуються такими вченими, як Ю. В. Бромлєєм, В. Авер'янов, Г. Атаманчук, М. Байтін, Л. Григорян, Р. Даль, Л. Каськ, А. Кім, В. Лісничий, Р. Максакова, Н. Нижник, М. Орзіх, В. Сіренко, М. Студенікіна, А. Селіванов, А. Трачук, М. Теплюк, Р. Усманова, А. Югова.

Структура даної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

1.1. Дослідження питання взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації у науковій літературі

Сучасні ЗМІ займають у свідомості людини велике місце та мають великий потенціал. Враховуючи їхню здатність впливати на великі маси людей, мають бути реалізовані високі вимоги до рівня соціальної відповідальності інстанцій, в руках яких перебувають засоби масової інформації (далі - ЗМІ). Засоби масової інформації в Україні залежать як від органів державної влади, так і бізнес-структур. Їхня роль у сучасній масовій свідомості цілком очевидна, але водночас сьогодні не можна не бачити можливі тенденції та можливості негативних наслідків такого впливу на свідомість сучасного покоління.

Особливості інформаційно-політичного управління, межі його об'єкта та предмета визначаються, на наш погляд, по-перше, критеріями загального характеру; по-друге, критеріями особливого якості, тобто приватними, а результаті - їх єдністю.

До загальних (базових) критеріїв ефективності управління інформаційними процесами та відносинами більшість дослідників відносять економічні, ринкові показники. Вчені, які розробляють проблеми функціонування сучасних ЗМІ, виділяють переважно такі показники: прибутковість, конкурентоспроможність, економічна самодостатність тощо. Інакше їх можна назвати «бізнес-критеріями» або «ринковими критеріями».

Дані критерії дуже добре відображають становище в економіці мас-медіа і дозволяють оцінювати тенденції та інтенсивність економічних процесів в інформаційній сфері, визначати характер та спрямованість економічної політики у розвитку медіа ринку тощо. Але вони абсолютно недостатні для оцінки ефективності інформаційно-політичного управління

масової політичною комунікацією, ефективності інформаційно-політичного менеджменту Звичайно, інформацію можна подати як товар.

Проте зрозуміло, що це товар особливий. Він має властивості, що радикально відрізняють його від товарів матеріального світу, що вимірюється в грошових або фізичних одиницях (тони, метри тощо).

Взаємодії органів державної влади та засобів масової інформації останнім часом привертають дедалі більшу увагу у науковій літературі з питань державного управління, вони стають предметом дослідження.

Це дозволяє говорити про зростаючу роль ЗМІ у процесі прозорості та відкритості влади. Сьогодні громадяни отримують політичну та соціальну інформацію виключно через засоби масової інформації, діяльність яких орієнтована на управління та, на жаль, часто маніпулювання поведінкою громадян та їх свідомістю. Засоби масової інформації, що висвітлюють проблеми суспільства, практику їх участі у процесі формування та реалізації державної політики, розвиток волонтерської діяльності, громадських ініціатив повинні мати підтримку від органів державної влади.

Світовий досвід демократичних суспільств та дослідження вчених вказують на прямий зв'язок між ЗМІ та демократизацією суспільних відносин. Ця тенденція спостерігається і в Україні: з'являються альтернативні канали здобуття інформації, удосконалюється законодавче забезпечення діяльності сфери та інше. Процес демократизації та соціально-владні відносини залежать від рівня сформованості інститутів громадянського суспільства, що захищає національні інтереси, від узгодженої діяльності всіх державних органів, а також можливості альтернативного подання інформації в ЗМІ. Тому вивчення взаємодії органів державної влади та ЗМІ у демократизації владних відносин надзвичайно важливе, особливо у трансформаційних суспільствах. до якої входить Україна.

Громадська думка стає в цьому випадку потужним інструментом реалізації суспільно-політичних намірів та досягнень, у тому числі у сфері зміцнення міжнародного миру та згоди у суспільстві.

Особливість інформаційного менеджменту в суто економічному сенсі полягає в тому, що інформація постає тут у двох іпостасях: 1) як товар та 2) як засіб управління економічними процесами в інформаційній сфері або управління ринком ЗМІ. Цей вид управління включає вплив на економічну свідомість, економічну психологію, а в результаті - на мотивацію економічної діяльності всіх суб'єктів інформаційного ринку (виробників, розповсюджувачів і споживачів інформації). Тому навіть за реалізації економічної політики (інформаційну поки що залишимо осторонь) користуватися лише економічними чи «бізнес-критеріями» зовсім недостатньо. Про це свідчать роботи, присвячені впливу журналістики, системи ЗМІ на світогляд, суспільну свідомість, ціннісні орієнтації психології журналістської творчості

Основні функції ЗМІ:

- інформаційна: отримання та розповсюдження відомостей про найбільше важливих для громадян та органів влади подіях, а також їх коментування та оцінка;
- освітня: повідомлення знань, що дозволяють адекватно оцінювати та систематизувати відомості, що отримуються зі ЗМІ та інших джерел;
- функція соціалізації: засвоєння людиною політичних норм, цінностей та зразків поведінки - все, що дозволяє особистості адаптуватися до соціальної дійсності;
- функція критики: цю функцію, крім мас-медіа, здійснюють також спеціалізовані інститути прокурорського, судового та іншого контролю, проте критика ЗМІ, з погляду автора, характеризується більшою масштабністю;

- контрольна: ґрунтується на авторитеті громадської думки, так як ЗМІ не можуть застосовувати адміністративні чи економічні санкції до суб'єктів та об'єктів, але можуть давати як юридичну, так і етичну (моральну) оцінку тим чи іншим подіям та особам;
- артикуляція та інтеграція: не лише критикують недоліки у політиці та суспільстві, а й виконують конструктивну функцію артикуляції різних суспільних інтересів та інтеграції політичних суб'єктів; забезпечують представникам різних громадських груп можливість публічно висловлювати свою думку, знаходити та об'єднувати одностудців спільністю цілей і переконань, чітко формулювати та представляти в громадській думці свої інтереси;
- інноваційна: проявляється в ініціюванні суспільно-політичних змін шляхом широкої та наполегливої постановки певних суспільних проблем та привернення до них уваги влади та громадськості.

Ми перерахували основні функції ЗМІ, які характерні в більшою мірою для Етно конфесійних відносин. Справді можна зробити висновок про наявність практично необмежених можливостей ЗМІ у сфері політичного впливу через вплив на інформаційний процес, що у свою чергу, дозволяє певним чином формувати громадську думку.

Таким чином, поінформованість громадян прямо залежить від того, як із якими цілями та за якими критеріями відбирається інформація, наскільки повно вона відображає реальні факти в залежності від способу та форми її подання. Під етносом розуміється стійка між покоління група людей, об'єднана тривалим спільним проживанням на певній території, спільними мовою, культурою, життєвим укладом, самосвідомістю та самоназвою.

Зазначається, що єдиного поняття етносу у літературі немає. Вчені наголошують, що етнічні питання завжди пов'язані з нацією, культурою, народом, ідентичністю, національною мовою та національним характером. Найбільшого поширення набули уявлення про етнос як соціально-культурне явище, сформульовані Ю. В. Бромлєєм 2. Етнос (грецьк. *ethnos* - плем'я,

народ) - це стійка сукупність людей, що історично склалася на певній території людей, які володіють загальними щодо стабільними особливостями мови, культури та психіки, а також усвідомленням своєї єдності та відмінності від інших подібних утворень (самосвідомістю), фіксованим у самоназві (Етнонім). Слід також зазначити, що ці властивості формуються лише у відповідних умовах: територіальних, природних, соціально-економічних, державно-правових.

У зв'язку з цим інтерес до дослідження взаємодії інститутів державної влади та громадянського суспільства зумовлений необхідністю визначення напрямків та механізмів гармонізації Етно конфесійних відносин, пошуку шляхів та технологій використання органами державної влади у своїй діяльності потенціалу громадських інститутів щодо зміцнення міжетнічної стабільності.

Основні тенденції взаємодії інститутів державної влади та громадських організацій зі ЗМІ на регіональному рівні наступні:

- вироблено системний механізм взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у сфері збереження та зміцнення конфесійної стабільності;
- для інститутів громадянського суспільства існують широкі можливості впливу на процеси прийняття управлінських рішень, формування та просування власної ініціативи щодо актуальним питанням конфесійних відносин;
- існує взаємна зацікавленість державної влади, громадських інститутів та ЗМІ у спільному вирішенні питань забезпечення конфесійної стабільності;
- часто використовуваними формами взаємодії державної влади, громадських інститутів та ЗМІ також є тематичні наради, навчальні семінари, інформаційні заходи в рамках яких обговорюються різні питання конфесійних відносин, відбувається спільна розробка рішень та

рекомендацій щодо реалізації інформаційної політики в галузі міжнаціональних та міжрелігійних відносин.

До найважливіших, системо утворюючих функцій журналістики відносяться: комунікативно-інформаційна, яка забезпечує взаємодію між усіма елементами та структурами соціальної системи на основі організації спілкування (комунікації) між членами суспільства та сприяє їх соціалізації, усвідомленню ними свого статусу; регулююча, яка реалізується нею у процесі взаємодії з владними структурами у процесі участі в управлінні, самоврядуванні та контролі; духовно-ідеологічна, призначення якої - формулювання та внесення до суспільної свідомості певних світоглядних уявлень, формування ідеологічних, моральних, художньо-естетичних та інших ідеалів та цінностей; виробничо-економічна, в якій проявляється та реалізується її товарна сутність.

Досить очевидно, що з позицій інформаційно-політичного управління най значущими є перші три. Це зовсім не означає, що економічні аспекти можна знехтувати. Однак, у світлі вищевикладеного, ми повинні розглянути механізми реалізації перших трьох функцій.

Зрозуміло, що сама собою журналістика як інститут, основною метою якого є виробництво інформації для її поширення, без надійної взаємодії із засобами масової інформації втрачає сенс. Виконання функцій журналістики, таким чином, визначається тим ресурсом, який має засоби масової інформації. Саме тому вони й співіснують спільно, а у суспільній свідомості ЗМІ та журналістика сприймаються як одне ціле, як синоніми. Беручи до уваги цю обставину, доцільно розглядати журналістику саме в цьому, широкому сенсі, тобто як ЗМІ.

Ми беремо до уваги концепт: «журналістська діяльність, яка обслуговує владу, політику, формує об'єкт журналістики як політичної науки. У процесі цієї діяльності складається система суб'єкт-об'єктних та суб'єкт-суб'єктних інформаційно-політичних відносин». Інформаційно-політичні відносини в ланцюзі «влада-журналістика - населення» визначають

специфіку та практичну спрямованість інформаційно-політичного управління.

Засоби масової інформації, мас-медіа та журналістика формують масову свідомість. «Масова свідомість визначається як збіг у якийсь момент (суміщення та перетин) основних та найбільш значущих компонентів свідомості великих груп суспільства (великих і малих)... конкретний варіант, іпостась суспільної свідомості... Виникає воно як відображення, переживання та усвідомлення діючих у значних соціальних масштабах обставин, у тому чи іншому відношенні спільних для членів різних соціальних груп...».

Доведено, що синтез інформаційної та політичної діяльності, інформаційних та політичних відносин формує ще один специфічний вид суспільних відносин - інформаційно-політичні (а ширше - комунікативно-політичні) відносини. Вони знаходять своє специфічне відображення у діяльності влади, суспільній свідомості, у соціальній психіці соціуму. Комунікації та зміст інформації виступають базою, умовою та засобами управлінської діяльності.

Встановлено, що для забезпечення єдності, взаємодії та взаємовпливу економічної та політичної влади, ефективного політичного управління державою та суспільством, засобами масової інформації до пріоритетних засобів об'єктивно висувається інформаційний менеджмент, інформаційно-політичне управління медійним ринком, формування ефективної інформаційної політики. Обґрунтовано, що основним критерієм ефективності взаємодії влади, ЗМІ та МК на регіональному рівні.

Формується інформаційне суспільство, що визначає новий формат взаємодію з органами влади. Цей принцип ґрунтується на демократичних принципах управління суспільством, що веде до децентралізації та демонополізації державної влади через встановлення державного управління. Як комплексна система, що включає інститути держави, місцевого самоврядування, бізнесу, громадянського суспільства і свого роду окремі гілка влади - ЗМІ (далі - ЗМК). Така сила WMC надає практично безмежний

інформаційний простір - Інтернет, який стає максимально доступним з розвитком стільникового зв'язку, різної апаратури та програмного забезпечення. Надання ВМК потужності не перебільшення, як у нас сучасники, особливо молоде покоління, формують свій світогляд саме під впливом інформацію з Інтернету і прагнуть через неї отримувати різноманітні послуги.

У цих умовах органи державної влади (державні органи та органи місцевого самоврядування) змушені взаємодіяти із ЗМК не скільки у маркетингових цілях щодо оприлюднення автоматизованих послуг населенню, скільки у ідеологічній роботі з громадянським суспільством стосовно ключової ідеї та стратегії сталого розвитку країни, а також державних пріоритетів.

Так робота ЗМІ сприяє формуванню відповідної масової культури на основі загальнолюдських та національних цінностей, що дозволяють орієнтуватися у світі, сповненого протиріч та взаємовиключних інтересів. Актуальна така робота і у формуванні державного управління. Ось чому ця сфера стала у ХХІ ст. ареною численних інформаційних воєн, що мають масштаби і загрози не менш руйнівні, ніж класичні військові опозиції.

1.2. Законодавче забезпечення співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації

29 серпня 2019 в парламенті відбувся перерозподіл повноважень комітетів ВРУ у медійній сфері, разом з цим зміна у їхній структурі та кількості. Ключовими завданнями комітетів в парламенті є підготовка, розгляд та редагування законопроектів. На сьогоднішній день у ВРУ працює чотири Комітети, які вирушують питанням свободи слова, регулювання засобів масової інформації, інформаційної політики та іншими напрямками, пов'язаними з медійною сферою.

До них належать: комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики, комітет з питань свободи слова, комітет з питань цифрової

трансформації, комітет з прав людини, деокупації і реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин та міжнаціональних відносин.

Велика кількість питань медійної індустрії охоплюється повноваженнями новоствореного Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики. Зокрема, телебачення, ОТТ та IPTV, платформи з розповсюдження інформації, радіо, друковані та онлайн-медіа. Також до сфери Комітету входять питання реклами, аудіовізуального ринку та кіноіндустрії, видавничої справи, соціальних медіа та Інтернету загалом. Новий комітет повинен займатися державною політикою в сфері інформації та інформаційної безпеки, висвітлення діяльності ВРУ, політикою щодо використання державної мови та мов нацменшин, а також темою архівів. У ВРУ VIII скликання ці повноваження належали до відання двох комітетів:

- Комітету з інформаційної політики (в питаннях регуляції діяльності ЗМІ, здійснення рекламної діяльності та висвітлення діяльності ВРУ) і свободи слова;
- Комітету з питань культури та духовності (в питаннях використання державної мови та мов національних меншин, засад благодійної діяльності, видавничої справи та національної кіноіндустрії);
- Комітет з питань свободи слова займатиметься питаннями гарантії діяльності медіа, захисту прав журналістів та інших працівників ЗМІ і права громадян на інформацію. Новий Комітет частково взяв на себе сфери Комітету щодо питань свободи слова та інформаційної політики, що існував при ВРУ попереднього скликання.

Сфера повноважень Комітету з питань цифрової трансформації поширюється на цифрову індустрію та телекомунікації, радіочастотний ресурс, електронне урядування та електронну демократію. Також комітет буде розпоряджатися цифровою ідентифікацією,

віртуальними активами, блокчейном та токенизацією, відкритими даними. Радники комітету працюватимуть над питаннями кібербезпеки, кіберзахисту, технічного і криптографічного захисту інформації, цифрових прав, а також - законодавчими засадами адміністрування, функціонування та використання мережі Інтернет в Україні. Раніше такі сфери належали до відання трьох комітетів:

- комітету з питань свободи слова (в питаннях державної політики у сфері інформаційної безпеки та регулювання діяльності ЗМІ в мережі Інтернет);
- комітету з питань інформатизації і зв'язку (в питаннях кібербезпеки, електронного документообігу, електронного урядування, технічного та криптографічного захисту інформації);
- комітету з питань фінансової політики та банківської діяльності (в питаннях електронної комерції);
- комітет з прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин розглядатиме питання захисту права на свободу вираження думки в контексті дотримання прав і свобод людини і громадянина, запровадження європейських стандартів захисту прав людини та їх імплементацію в національне законодавство. Крім цього, до відання Комітету належать питання діяльності Омбудсмена, захисту персональних даних, а також реалізації прав людини на тимчасово окупованих територіях;
- раніше цими сферами опікувалися два Комітети: Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (у питаннях додержання прав і свобод людини і громадянина, та питаннях захисту персональних даних);
- комітет з питань європейської інтеграції.

Велика кількість заданих питань не входила до компетенції попередніх парламентських комітетів. До цих питань належать електронна демократія, цифрові аналітичні центри, цифрова ідентичність, віртуальні активи та орбітальна економіка. При цьому всьому повноваження комітетів, які існували ще до виборів до нового парламенту, були повністю (без втрати повноважень) перерозподілені відповідно до напрямку їх роботи.

Не можна забувати, що при розгляді закону, за змістом якого відповідають два або більше комітетів, Голова ВРУ за пропозицією Погоджувальної ради депутатських фракцій у ВРУ визначає, який із них буде головним комітетом.

Крім цього, парламентський контроль здійснює Уповноважений ВРУ з прав людини. До його завдань входить проведення перевірок з прав людини, направлення запитів до державних органів щодо усунення порушень прав людини, розгляд скарг громадян та подання щорічного звіту до Верховної Ради. До компетенції адвоката входить захист права на інформацію, захист персональних даних, захист соціальних, економічних та гуманітарних прав на тимчасово окупованих територіях. Зокрема, це стосується обробки персональних даних та захисту права на свободу вираження поглядів у контексті поваги до прав і свобод людини та громадянина.

Конституційний суд також розглядає законопроект про внесення змін до Конституції України. Він передбачає можливість призначення Верховною Радою довірених осіб, правовий статус яких визначатиметься спеціальними законами. Ці уповноважені також можуть бути залучені до ЗМІ.

Виконавчі органи влади у медійній сфері: 2 вересня 2019 року Кабінет Міністрів утворив Міністерство культури, молоді та спорту України, реорганізувавши Міністерство інформаційної політики. На новостворене Міністерству було надано завдання та функції ліквідованих Міністерства культури і Міністерства молоді та спорту. В сфері медіа такі функції включають:

- формування політики держави щодо діяльності засобів масової комунікації;
- розробка стратегії інформаційної політики держави та забезпечення її дотримання;
- реалізація державної політики у сферах поширення інформації, просвітницької діяльності і використання національних інформаційних ресурсів;
- створення умов для розвитку інформаційного суспільства;
- здійснення державного контролю за діяльністю засобів масової комунікації незалежно від їхнього підпорядкування і форми власності.

Одним з нових виконавчих органів є Міністерство цифрової трансформації України, утворене з Державного агентства з питань електронного урядування. Основні напрями діяльності цього органу залишилися незмінними і включають: впровадження електронних послуг; відкриття даних; об'єднання і взаємодія державних реєстрів; електронний документообіг; електронна ідентифікація; розвиток інструментів електронної демократії; розробка та впровадження національної програми інформатизації.

Крім цього, серед органів виконавчої влади у медійній сфері слід виділити Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації. До повноважень цього органу належить забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сфері захисту інформації, кіберзахисту, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом, поштового зв'язку спеціального призначення тощо.

Також у системі органів виконавчої влади функціонує Державний комітет телебачення і радіомовлення. Компетенція цього комітету поширюється на узагальнення практики застосування законодавства, розробку пропозицій щодо його вдосконалення, погодження проектів

законів, розробку заходів щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи. На додачу, до повноважень цього комітету належать визначення порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади, моніторинг інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади, аналіз та прогноз розвитку ринку у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері, поліграфії. Комітет видає дозволи на ввезення видавничої продукції, що має походження з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України (та вилучення такої продукції у разі необхідності).

Органи зі спеціальним статусом: до органів зі спеціальним статусом у медійній сфері можна віднести Національну раду з питань телебачення і радіомовлення. Національна рада складається з восьми членів, чотирьох з яких на посаду призначає Президент України, інша четвірка призначається за квотою ВРУ. Цей орган є конституційним колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законодавства у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень. Зокрема, Національна рада здійснює розробку та нагляд за виконанням ліцензійних умов, нагляд за дотриманням законодавства у сфері кінематографії, дотриманням законодавства щодо частки національного продукту, виконанням телерадіоорганізаціями законодавства у мовних питаннях, питаннях захисту суспільної моралі тощо. Як регулятор, у межах своїх повноважень цей орган може застосовувати санкції до порушників.

Крім цього, ще одним органом є Рада національної безпеки і оборони, головою якої є Президент України. Згідно із Конституцією України та Законом «Про Раду національної безпеки і оборони України» до складу цього координаційного органу входять очільники відповідних міністерств та інші посадовці. Компетенція органу поширюється на інформаційну сферу і включає можливість проведення заходів інформаційного характеру

відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам (ґрунтуючись на оцінці РНБО).

До органів зі спеціальним статусом також відносять дві інституції, що функціонують при Президентові України - це Рада з питань свободи слова та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

2019 року Офіс Президента України створив Раду з питань свободи слова та захисту журналістів. В цей орган повинні були увійти по одному представнику від кожної редакції центральних ЗМІ. Крім цього, можливість працювати в цьому органі надається представникам журналістських організацій та професійних об'єднань. 16 вересня 2019 року відбулося голосування за членів Ради з питань свободи слова. Наразі відбувається розробка Положення, що остаточно визначить компетенцію цього органу. За попередніми даними відомо, що повноваження Ради поширюватимуться на фіксацію та усунення загроз для свободи слова, усунення проявів цензури. Також серед пріоритетів цього органу - захист права журналістів на професію. Аналогічні ради, до складу яких увійдуть представники регіональних ЗМІ, пропонують створити при кожному голові ОДА.

У медійній сфері діє ще Національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. Даний орган державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку контролюється Президентом України і ВРУ. Їх повноваження охоплюють розробку та реалізацію державної політики у сфері телекомунікацій та інформатизації, державний нагляд за ринком телекомунікацій, санкції до суб'єктів ринку телекомунікацій, діалог з громадськістю.

РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

2.1. Світовий досвід інституційного забезпечення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації

15 вересня 2021 року, з нагоди свого звернення про стан Союзу, президент Урсула фон дер Ляєн сказала: «Інформація є суспільним благом. Ми повинні захистити тих, хто створює прозорість - журналістів. Тому сьогодні ми виступили з рекомендацією надати журналістам кращий захист».

Як оголосила президент Урсула фон дер Ляєн у своєму зверненні про стан Союзу, Комісія представляє сьогодні свою першу в історії Рекомендацію щодо посилення безпеки журналістів та інших медіа-професіоналів.

Протягом останніх років журналісти стикаються з все більшою кількістю нападів, у тому числі з вбивствами в найтрагічніших випадках. Криза, пов'язана з COVID-19, ще більше ускладнила їх роботу через нижчі доходи, особливо для фрілансерів, і обмежений доступ до місць проведення заходів.

Щоб переломити цю тенденцію, Комісія встановлює дії для держав-членів щодо підвищення безпеки журналістів - офлайн та онлайн. Серед іншого, Рекомендація закликає до створення незалежних національних служб підтримки, включаючи телефони довіри, юридичні консультації, психологічну підтримку та притулки для журналістів і медіа-професіоналів, які стикаються з загрозами. Він також закликає до посилення захисту журналістів під час демонстрацій, посилення безпеки в Інтернеті та особливої підтримки жінок-журналісток.

Віце-президент з питань цінностей та прозорості Вера Йоурова сказала: «Жоден журналіст не повинен загинути чи отримати шкоду через свою роботу. Нам потрібно підтримувати та захищати журналістів; вони необхідні для демократії.

Пандемія як ніколи показала ключову роль журналістів у інформуванні нас. І нагальна потреба державних органів зробити більше для їх захисту. Сьогодні ми просимо держави-члени вжити рішучих дій, щоб зробити ЄС безпечнішим місцем для журналістів».

Комісар з питань внутрішнього ринку Тьєррі Бретон додав: «Свобода медіа та плюралізм лежать в основі наших цінностей ЄС, і ми повинні активно їх захищати. Оскільки медіаіндустрія продовжує адаптуватися та розвиватися, загрози, з якими стикаються медіа-професіонали під час виконання своєї професії. Онлайн-загрози - це нова реальність. Сьогодні ми представляємо Рекомендацію, яка розміщує ядро наших зусиль там, де вони найбільше потрібні: забезпечення безпеки журналістів, як онлайн, так і офлайн».

Рекомендація містить рекомендації, у тому числі зосереджені на протестах і демонстраціях; безпека в Інтернеті та цифрові можливості; жінки-журналістки та журналістки, які належать до груп меншин.

Загальні рекомендації - з огляду на зростання кількості нападів на журналістів, понад 900 нападів у ЄС у 2020 році, Рекомендація закликає країни-члени енергійно розслідувати та переслідувати всі злочинні дії, повною мірою використовуючи існуюче національне та європейське законодавство. У відповідних випадках державам-членам рекомендується залучати європейські органи влади, такі як Європол та Євроюст. Держави-члени повинні сприяти кращому співробітництву між правоохоронними органами та органами ЗМІ для ефективнішого виявлення та протидії загрозам, з якими стикаються журналісти, а також забезпечення особистого захисту журналістам, чия безпека знаходиться під загрозою. Також важливо, щоб ЗМІ мали недискримінаційний доступ до інформації, включаючи прес-конференції та документи, які проводяться державними органами. Крім того, у Рекомендаціях підкреслюється важливість навчання та посилення доступу до соціального захисту для всіх медіа-професіоналів.

Протести та демонстрації - майже кожен третій інцидент відбувається під час демонстрацій, що робить демонстрації найчастішим місцем нападу на журналістів у 2020 році. Держави-члени повинні проводити регулярне навчання для правоохоронних органів, щоб гарантувати, що журналісти та інші працівники ЗМІ можуть працювати безпечно та без обмежень під час таких подій. Спільна робота з представниками журналістів є важливою для прийняття рішення про найбільш відповідні заходи, наприклад, коли йдеться про візуальну ідентифікацію медіа-професіоналів. Серед рекомендованих заходів також є призначення офіцерів зв'язку для інформування журналістів про потенційні ризики напередодні запланованих протестів чи демонстрацій.

Безпека в Інтернеті та цифрові можливості - цифрова та онлайн-безпека стала основною проблемою для журналістів через розпалювання ненависті в Інтернеті, загрози фізичного насильства, а також ризики кібербезпеки та незаконне спостереження. Державам-членам пропонується сприяти співробітництву між онлайн-платформами та організаціями, які мають досвід у боротьбі з загрозами проти журналістів, наприклад, заохочуючи їхню потенційну роль як надійних повідомників. Відповідні національні органи з питань кібербезпеки повинні за запитом допомагати журналістам, які намагаються визначити, чи були зламани їхні пристрої чи облікові записи в Інтернеті, в отриманні послуг судових експертів з кібербезпеки. Держави-члени також повинні сприяти регулярному діалогу між такими органами кібербезпеки, ЗМІ та промисловістю, зокрема з огляду на сприяння кіберобізнаності та цифрових навичок серед журналістів.

Жінки та журналісти меншин, а також журналісти, які висвітлюють проблеми рівності - жінки-журналістки та журналістки, які належать до груп меншин, а також журналісти, які висвітлюють проблеми рівності, особливо вразливі до погроз і нападів. Жінки-журналістки стикаються з більшою кількістю загроз, ніж їхні колеги-чоловіки, і 73% заявили, що зазнали насильства в Інтернеті під час своєї роботи. Рекомендація закликає держави-члени підтримувати ініціативи, спрямовані на розширення прав і

можливостей жінок-журналісток і професіоналів, які належать до груп меншин, а також тих, хто висвітлює проблеми рівності. Він заохочує держави-члени покращити прозорість та ефективне повідомлення про напади та дискримінацію на цих журналістів, а також надати їм інформацію про те, як отримати допомогу та підтримку. Крім того, Рекомендація підкреслює необхідність сприяння рівності та включенню в редакції та медіа-індустрії в цілому, а також сприяти постійному розвитку компетенцій і навичок у всіх професіях, що стосуються захисту журналістів.

Далі комісія проведе дискусії щодо виконання Рекомендації з державами-членами та зацікавленими сторонами на відповідних форумах, зокрема в рамках Європейського форуму новин медіа. Комісія також проведе оцінку досягнутого прогресу та продовжить аналізувати безпеку журналістів у всіх державах-членах у рамках щорічного звіту про верховенство права. Держави-члени повинні звітувати перед Комісією про заходи, вжиті для виконання.

Рекомендації через 18 місяців після її прийняття. Фінансування ЄС для підтримки держав-членів у виконанні цієї Рекомендації доступне в рамках кількох програм і проєктів, у тому числі для навчання суддів, поліції та журналістів. ЄС також співфінансує європейський механізм швидкого реагування на чолі з Європейським центром свободи преси та медіа, який розташований у Лейпцигу, Німеччина. Він пропонує підтримку юридичного захисту та надання висновків, невідкладну підтримку, наприклад, покриття витрат на поїздку, психологічну підтримку та сімейні витрати, пропозицію проживання в Німеччині та Італії, а також надання та підтримки навчання по всьому континенту. Сьогодні Комісія також запускає новий конкурс пропозицій щодо свободи ЗМІ та журналістських розслідувань, що становить близько 4 мільйонів євро у фінансуванні ЄС. Ця ініціатива підтримуватиме дві окремі дії: загальноєвропейський механізм реагування на порушення свободи преси та ЗМІ та фонд екстреної підтримки журналістів-розслідувачів та медіа-організацій для забезпечення свободи ЗМІ в ЄС.

Зростання кількості фізичних, юридичних та онлайн-загроз та атак на журналістів та інших медіа-професіоналів за останні роки, що відображено у звітах Комісії про верховенство права за 2020 та 2021 роки, є тривожною тенденцією. Повідомлялося про фізичні напади, зокрема, в контексті громадських протестів, а журналісти в кількох державах-членах зазнали агресії з боку протестувальників, а в деяких випадках - і поліції. Інтернет-загрози зростають по всьому ЄС, особливо в зоні ризику жінки-журналістки та журналістки меншин. Особливо занепокоєна ситуація, коли політики чи могутні громадські діячі ініціюють такі напади.

Рекомендація, вперше оголошена в Європейському плані дій щодо демократії, є частиною ширших зусиль ЄС на підтримку свободи та плюралізму ЗМІ. Він ґрунтується на Рекомендації Ради Європи щодо захисту журналістики та безпеки журналістів та інших медіа-акторів та враховує внесок, зібраний під час першого видання Європейського форуму новин медіа. У рамках підготовки до Рекомендації у березні 2021 року відбувся структурований діалог, заснований на участі держав-членів, журналістів, асоціацій, що представляють журналістів та міжнародних організацій.

У рамках Європейського плану дій з питань демократії було оголошено кілька заходів у рамках мандата цієї Комісії на підтримку свободи та плюралізму ЗМІ. Комісія продовжить свої постійні зусилля щодо забезпечення стабільного фінансування проектів з акцентом на юридичну та практичну допомогу журналістам у ЄС та за його межами. Загальний обсяг фінансування ЄС для поточних проектів підтримки безпеки журналістів, свободи ЗМІ та плюралізму ЗМІ становить 21,5 мільйона євро. Комісія також працює над ініціативою, яка охоплює заходи щодо захисту журналістів та правозахисників від неправомірних судових процесів (стратегічні позови проти участі громадськості - SLAPP). Крім того, Комісія представить Європейський закон про свободу медіа у 2022 році, щоб захистити незалежність ЗМІ.

Інформаційно-комунікаційна діяльність у публічній сфері держави в умовах розвитку інформаційного суспільства регулюється окремими положеннями Конституції України, законів України, постанов Кабінету Міністрів України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, Конституція України гарантує кожному громадянину право: вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб; право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право брати участь в управлінні державними справами; право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений строк. Інші законодавчі та нормативно-правові акти врегульовують права та обов'язки органів публічної влади прозоро висвітлювати інформацію та звітуватися про свою діяльність, надавати відповіді на запити, публічно обговорювати проєкти нормативно-правових актів, проводити громадські слухання та враховувати думку громадськості. Різниця між державним і публічним управлінням полягає саме у залученні представників громадського сектору та інших суб'єктів публічного управління до управління державними справами та прийняття державно-управлінських рішень з врахуванням їх пропозицій та зауважень. Закон України «Про інформацію» регулює між суб'єктами (фізичними та юридичними особами, об'єднаннями громадян і суб'єктами владних повноважень) відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту інформації як об'єкта інформаційних відносин. В Україні державна інформаційна політика здійснюється за такими напрямками: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування у державі

інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню до світового інформаційного простору.

Забезпечення інформаційної відкритості та прозорості діяльності органів публічної влади є одним із важливих напрямів державної політики. У ст. 3 зазначається, що інформаційні відносини у державі базуються на принципах її відкритості, доступності, достовірності, повноти, правомірності одержання, використання, поширення, зберігання тощо. В умовах розвитку демократичного суспільства кожен громадянин має право на отримання повноцінної та достовірної інформації про діяльність органів публічної влади, а останні зобов'язані вчасно у повній мірі її висвітлювати.

Публічною є інформація, яка отримана, створена або перебуває у володінні органів державної влади, органів місцевого самоврядування або інших суб'єктів господарювання, які виконують публічні функції. Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» така інформація може бути відображеною та задокументованою будь-якими засобами та на будь-яких носіях, отриманою або створеною у процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або знаходитися у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації.

Забезпечення права доступу кожної особи до публічної інформації забезпечується шляхом систематичного й оперативного оприлюднення інформації посадовими особами органів публічної влади в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на

єдиному державному веб-порталі відкритих даних, на інформаційних стендах або будь-яким іншим способом. У Законі закріплено, що право на доступ до інформації здійснюється на принципах прозорості та відкритості; вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації; рівноправності, незалежно від ознак раси, політичних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак. У Законі України «Про державну службу» [6] прозорість ототожнюється із «відкритістю інформації про діяльність державного службовця».

Принцип прозорості є одним із важливих принципів, на основі якого здійснюється державна служба. Державний службовець зобов'язаний надавати публічну інформацію в межах, які визначені у Законі. Керівник органу виконавчої влади кожний рік публічного звітується про діяльність державного органу за участю представників громадських рад, громадських об'єднань, організацій роботодавців, професійних спілок, некомерційних організацій, експертів відповідних галузей та засобів масової інформації. Основна мета проведення щорічного звіту полягає у належному інформуванні громадськості про підсумки діяльності, забезпечення належної прозорості та підзвітності відповідного суб'єкта публічного управління.

Інформація про звітування розміщується на офіційному веб-сайті відповідного органу виконавчої влади та у засобах масової інформації не пізніше як за тиждень до проведення публічного звіту та після нього. Публічний звіт діяльності органу виконавчої влади повинен містити інформацію про: результати роботи із зазначенням виконаних завдань і заходів; аналіз діяльності із зазначенням показників досягнутих результатів і заходів; використання коштів державного бюджету; структуру органу виконавчої влади; інші питання, які винесені на публічне обговорення.

Типовий порядок проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади встановлює загальні вимоги до організаційних та технічних заходів щодо його підготовки і проведення. Інформаційна відкритість посадових осіб місцевого самоврядування визначається принципами, визначеними. Зокрема, до них належать принципи гласності, підконтрольності, підзвітності, чесності, служіння територіальній громаді та захисту її інтересів. Серед основних принципів, які прописані в інформаційну відкритість, на мою думку, характеризують принципи гласності, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб. Зокрема, акти та проєкти актів органів і посадових осіб місцевого самоврядування підлягають обов'язковому оприлюдненню та наданню за запитом відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

У них не може бути обмежено доступ до інформації про витрати чи інше розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним чи комунальним майном, у тому числі про умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримують ці кошти або майно. Нормативно-правові акти набувають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо органом чи посадовою особою не встановлено пізніший строк введення цих актів у дію. Ст. 42 Закону України «Про місцеве самоврядування» до повноважень сільського, селищного та міського голови належить оприлюднення затверджених радою програм, бюджетів і звітів про їх виконання.

При здійсненні наданих повноважень зазначені посадові особи є підзвітними перед територіальною громадою, тому не рідше одного разу на рік вони звітуються про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами. За вимогою не менше половини депутатів відповідної ради сільський, селищний, міський голова зобов'язаний прозвітуватися перед радою про роботу виконавчих органів у будь-який

визначений ними термін. Сесії місцевих рад проводяться гласно із забезпеченням права кожного бути присутніми на них, крім випадків, передбачених законодавством. Протоколи сесій є відкритими та оприлюднюються і надаються на запит.

За оприлюднення проєктів рішень та рішень місцевої ради відповідає секретар. Збором, аналізом, обробкою та оперативним наданням інформації для ЗМІ про діяльність органів публічної влади займаються інформаційні служби, які функціонують у їх структурі. До них належать інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе з відповідним апаратом. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» формами підготовки та оприлюднення інформації є: випуск і поширення бюлетенів (спеціальних бюлетенів), прес-релізів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації тощо; проведення прес-конференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації; підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення публікацій (виступів) у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування; створення архівів інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать законодавству України.

Одним із ефективних способів оприлюднення різноманітної інформації є її подання та постійне оновлення на інформаційних стендах, які встановлюються у структурних підрозділах органів публічної влади. На інформаційних стендах доцільно розміщувати: інформацію про діяльність органів публічної влади, контактні телефони посадових осіб та структурних

підрозділів; графіки прийому громадян посадовими особами, засідань комісій та інших колегіальних органів; форми заяв, звернень та роз'яснення; інформаційні повідомлення (оголошення, анонси); статистичну інформацію; проекти регуляторних та інших нормативно-правових актів, що винесені на публічне обговорення, а також копії окремих нормативно-правових актів та рішень; інші інформаційні матеріали.

В умовах розвитку діджиталізації вебсайти органів публічної влади стають надійними порталами для розміщення необхідної інформації. Згідно до міжнародних зобов'язань України та у відповідності до демократичних перетворень прийнято ряд нормативно-правових актів, які регулюють питання їх створення та функціонування. Отримана від публічних органів влади своєчасна, оперативна, повна та достовірна інформація є запорукою успішної взаємодії громадян та вирішення актуальних питань на різних рівнях. Одним з показників інформаційної відкритості влади, що піддається чіткому кількісному аналізу, є висвітлення державними органами влади власної діяльності у мережі Інтернет. [23]

2.2. Специфіка співпраці органів публічної влади із засобами масової комунікації в Україні

Багато політиків в Україні володіють ЗМІ або тісно співпрацюють з олігархами, які мають вплив на провідні мовники. Політики без схвалення популярного телеканалу чи ЗМІ існують лише на околицях політичної сфери, з невеликим або зовсім не визнаним серед електорату.

Опитування 2018 року показало, що деякі з нових політиків, найвідоміших у середовищі активістів після Євромайдану, які не мали підтримки олігархів, були невідомими в середньому 50-70% українців. Однак соціальні медіа, включаючи YouTube, Facebook і програми для обміну повідомленнями, змінюють статус-кво і дозволяють окремим політичним або громадським діячам створювати свої профілі.

Але ці нові методи все ще ефективніші для охоплення ширшої аудиторії, якщо їх посилюють звичайні засоби масової інформації.

ЗМІ, такі як Detector Media та ІМІ, ефективні для моніторингу та звітування про ці тенденції. Хоча їхня робота досягає небагатьох людей, вона підвищує обізнаність про якість контенту в Україні та фактори, які на це впливають.

Українська політична еліта витрачає величезні кошти на рекламу виборчих кампаній, особливо на телебаченні. Комітет виборців України повідомив, що кандидати витратили на рекламу в ЗМІ під час президентських виборів 2019 року загалом 623 мільйони гривень (23 мільйони доларів США), або 66 відсотків коштів своєї кампанії. Неофіційні витрати, ймовірно, будуть набагато вищими. Ці гроші здебільшого надходять на телеканали, що належать олігархам, і сприяють спотворенню медіаекономіки. Деякі спостерігачі виступають за повну заборону платної політичної реклами на телебаченні та радіо, як це було введено в деяких європейських країнах.

Соціальні медіа пропонують альтернативний канал для рекламної діяльності та зарекомендували себе як вдалий механізм політичного впливу. У президентських і парламентських кампаніях, які охоплювали 2018 і 2019 роки, інструменти соціальних мереж були ключовим методом комунікації поряд із телебаченням, використовуючи тактику кампанії, як-от «глибоке націлювання» на певні групи, атаки ботів або тролів для приниження опонентів, а також роботу з високою репутацією. коментаторів у соціальних мережах для підтримки певного кандидата чи порядку денного. Михайло Федоров, віце-прем'єр з питань цифрової трансформації, а раніше керівник цифрової кампанії Володимира Зеленського, сказав, що стратегія його команди зосереджена на глибокому орієнтуванні на виборців; залучення прихильників соціальних мереж до регіональних спільнот для посилення передвиборних меседжів Зеленського та протидії негативним кампаніям опонентів; і створювати облікові записи в різних соціальних мережах

(Facebook, YouTube, Instagram, Telegram), щоб використовувати їх як власні канали для обміну позитивними та вірусними повідомленнями.

У липні 2019 року Дмитро Золотухін, тодішній заступник міністра інформаційної політики, оприлюднив дані про 1620 акаунтів, які сплачували за просування, позначені як політична реклама, з рекламної бібліотеки Facebook. За його оцінкою, 100 провідних рекламодавців витратили на просування \$1,7 млн. Серед них найбільшими рекламодавцями були партія «Слуга народу» Зеленського (312 112 доларів), партія Петра Порошенка «Європейська солідарність» (308 221 доларів) і «Голос» Святослава Вакарчука (307 351 доларів). «Інтерньюз Україна» перевірила, наскільки різноманітна агітація в соціальних мережах, включаючи російську «ВКонтакте», яка наразі заборонена в Україні, але доступна через VPN.

Це дослідження показало, що «Слуга народу» успішно проводила кампанію в Instagram, що дозволило їй створити позитивне спілкування та перетворити політичні повідомлення в інформаційно-розважальну програму. Facebook мав найбільш політично активних користувачів і був найбільш поляризаційною платформою - особливо під час президентської кампанії - але був визнаний дещо нейтральнішим з точки зору впливу на парламентські опитування. А тим часом ВКонтакте був притулком російської та антиукраїнської пропаганди. Україна регулює висвітлення в ЗМІ передвиборної агітації та політичних суб'єктів під час кампаній. Законодавство передбачає різні вимоги до платної політичної реклами та висвітлення під час виборів. Для останнього медіа-організації повинні повідомляти новини об'єктивно, ставлячись до партій і кандидатів однаково і без упередженості та надавати збалансовану, точну та повну інформацію. Однак ці норми не привели до якісного та збалансованого висвітлення виборів у ЗМІ, а також не стримують політичних акторів та частини медіа-спільноти від зловживання своїм становищем для політичного впливу.

Уся світова спільнота, незалежно від віку, соціального статусу, рівня освіти та економічної активності, використовує соціальні мережі, щоб бути в

курсі останніх подій, отримувати актуальні новини та підтримувати зв'язок. Проте було помічено, що саме в моменти шоку люди усвідомлюють, що потреба бути в мережі та знати, що відбувається, робить соціальні медіа актуальнішими, ніж будь-коли. У книзі А. Платова «Соціальні мережі: феномен колективного інтелекту» автор висвітлює досвід використання соціальної мережі як носія на прикладі «репортажів» із затопленого Нового Орлеана, опублікованих системним адміністратором М. Барнетом на його сторінка. у Живому Журналі.

Завдяки його публікації велика кількість користувачів соцмереж дізналися про стихійне лихо в рекордні терміни та змогли швидко скорегувати свої плани подорожей та багато іншого. Незважаючи на те, що в Україні соціальні мережі є відносно новим засобом комунікації, вони все частіше використовуються в різних сферах - юридичних організаціях, навчальних закладах, підприємствах тощо. Власна веб-сторінка стає невід'ємною частиною позитивного іміджу багатьох закладів.

Це забезпечує найшвидший зв'язок між постачальником інформації та аудиторією. Користувач мережі може швидко поставити лайк до публікації, залишити коментар або навіть допомогти поширити її, надіславши повідомлення друзям і знайомим. За статистикою станом на березень 2019 року, найпопулярнішою соціальною мережею в Україні є Facebook. Його аудиторія - близько 19 мільйонів українців. Цей ресурс поєднує в собі інформаційно-розважальну складову, дозволяє швидко поширювати будь-яку інформацію за допомогою лайків і рефералів. Хорошим прикладом є сторінки Facebook, які користуються популярністю у відповідних груп людей.

Як тільки новий пост, фото чи відео іншої знаменитості з'являється на сторінці знаменитості, воно стає вірусним у мережі за хвилини, а іноді й секунди. А вранці їх можна побачити в статтях відомих видань, що красномовно підкреслює тісну взаємодію великих ЗМІ та соцмереж.

Друга за популярністю соціальна мережа - Instagram. На момент дослідження кількість його користувачів перевищувала 10 мільйонів. Цей інформаційний ресурс істотно відрізняється від розглянутого вище, оскільки в Instagram основним носієм є інформація. Розробники мережі зробили це неспроста, адже візуальні об'єкти є найефективнішим джерелом передачі та прийому будь-якого контенту. Було доведено, що те, що ви бачите, швидше за все, впливає на ваші почуття та думки. Тому Instagram дуже успішний у всьому світі, що також позитивно впливає на його просування в Україні. Пости відіграють меншу роль, але інформативні блоги в Instagram також не рідкість. Хештеги допомагають швидше поширювати інформацію та групувати публікації на одну тему. Все це робить Instagram зручною платформою для публічного ведення блогу будь-якої людини, компанії чи навчального закладу.

Нинішній президент України Володимир Зеленський є відмінним прикладом якісного симбіозу ЗМК та державного управління. Він викладає інформативні пости в Instagram та відео на YouTube каналі і зараз під час супротиву російському вторгненню в Україну. Я вважаю, що це дуже зручний та доступний майже всім громадянам метод отримання інформації.

Аналіз зазначених вище соціальних мереж дозволив виділити основні переваги цих інформаційних ресурсів, серед яких:

- 1) ефективність сприйняття: візуальний контент сприймається в десятки тисяч разів швидше в порівнянні з текстовим;
- 2) швидке інформування великої цільової аудиторії;
- 3) збільшення кола знайомств і зв'язків, спрощення дистанційного спілкування;
- 4) безкоштовний доступ: реєстрація і завантаження додатку не створюють додаткових витрат для користувача.

Водночас із позитивними рисами соціальні мережі мають ряд недоліків: контент не завжди якісно перевіряється і тому вірогідність дезінформації досить велика; доступ до персональних даних частіше за все відкритий, через що є небезпека крадіжки матеріального майна або навіть особистості.

Водночас, соціальні мережі характеризуються ефектом «затягування», тобто викликають залежність. Отже основною перевагою соціальних мереж є те, що за їх допомогою і завдяки можливостям Інтернету з'явилася можливість швидкого інформування будь-якого кола осіб незалежно від часових і просторових обмежень. Соціальні мережі мають масу унікальних властивостей: оперативний обмін інформацією між однодумцями; встановлення нових зв'язків; неформальне спілкування. Відтак, можна констатувати, що попри існуючі недоліки, соціальні мережі успішно допомагають оперативно інформувати населення щодо важливих або значущих для цільової групи подій.

Пік популярності соціальних мереж припадає на часи президентства Володимира Зеленського, який завдяки зверненням то людей в різних соціальних мережах оперативно інформував щодо важливих подій під час пандемії COVID-19 та зараз під час активного протистояння російській агресії.

В минулі роки президентом України Володимиром Зеленським було прийнято низку рішень стосовно ЗМК які мають проросійський напрямок віщання.

Рішення адміністрації Зеленського на початку 2021 року закрити низку українських телеканалів, пов'язаних із союзником Путіна Віктором Медведчуком, знову зосередило увагу на постійних зусиллях Кремля маніпулювати медіасередовищем України. Це питання було предметом жвавої громадської дискусії з моменту початку військових дій з Росією сім років тому. З 2014 року Україна зробила низку кроків для протидії російській інформаційній війні в Україні. Обмеження включали заборону російських

телеканалів, російських соціальних мереж і телевізійного контенту російського виробництва.

Хоча існує широкий консенсус щодо необхідності таких заходів безпеки, менше уваги було приділено способам, за допомогою яких Київ міг би протистояти російській пропаганді, створюючи російськомовний медіа-контент, незалежний від Кремля. У зв'язку з тим, що Росія знову посилює свої атаки дезінформації на Україну та намагається орієнтуватися на російськомовних українців, ця тема зараз особливо актуальна.

Адміністрація Зеленського, здається, визнає, що проста заборона російськомовних ЗМІ, пов'язаних із Кремлем, не є життєздатним довгостроковим рішенням. Натомість існує розуміння того, що Україна повинна намагатися протистояти наративам Москви в російськомовному інформаційному просторі, створюючи конкуруючий контент, здатний конкурувати з Кремлем.

Хоча російськомовні онлайн-платформи відіграють дедалі важливу роль серед української аудиторії, телебачення залишається домінуючим медіаформатом для російськомовної української аудиторії. Особливо це стосується літніх громадян та мешканців сільської місцевості, причому обидві ці категорії традиційно є найбільш уразливими до кремлівської дезінформації.

Завдяки власному досвіду в телевізійній індустрії та досвіду шоу-бізнесу багатьох із його найближчого оточення, у 2019 році були великі надії на те, що нова влада зможе досягти прогресу в захисті інформаційного простору України.

На початку 2020 року в Україні запустили російськомовне телебачення DOM. Спочатку цей новий канал був зосереджений на охопленні аудиторії в окупованих Росією східній Україні та Криму. В останні місяці він також почав мовлення через супутник.

За словами Андрія Яніцького з Центру журналістики Київської школи економіки, спеціальне виключення в українському мовному законі було створено для того, щоб підключити DOM TV та виключити проєкт із квот на україномовний контент.

Велика частина контенту DOM TV спочатку надходила з трьох інших українських телеканалів. Ця російськомовна передача була надана, виходячи з розуміння, що вона буде показуватися лише для глядачів, які проживають на окупованих Росією районах України. Проте в останні місяці канал почав випускати більше власного російськомовного контенту.

Проблеми, з якими зараз стикається Україна, відображаються і в інших країнах колишнього СРСР. Хоча більшість пострадянських країн насамперед стурбовані протидією сильно нахиленому висвітленню російських телевізійних новин, це, як правило, не найбільша складність, з якою вони стикаються. Навпаки, випуск новин і програм про поточні події відносно недорогий. Справжні проблеми виникають, коли справа доходить до великобюджетних розважальних програм. Саме тут російське телебачення має тенденцію домінувати завдяки щедрому фінансуванню та якості виробництва світового рівня.

Гунта Слога з Балтійського центру передового медіа каже, що дослідження постійно показують, що російськомовна аудиторія в країнах Балтії дивиться російські телеканали в першу чергу з огляду на їхню розважальну цінність, а не як джерело надійних новин або достовірної інформації. У Кремлі це розуміють і використовують якісний розважальний контент, щоб залучити аудиторію.

Щоб допомогти подолати ці фінансові перешкоди, країни Північної Європи та Великобританія виділили початкові гроші для російськомовних медіа-проєктів у країнах Балтії. Незважаючи на бюджетні обмеження, Естонія змогла створювати російськомовні програми для свого державного російськомовного телеканалу ETV+, який тепер є самодостатнім і фінансується за рахунок реклами.

У сусідній Латвії національний уряд не був настільки зосередженим на створенні власних російськомовних ЗМІ, тоді як мовні закони ускладнюють імпорт російськомовного контенту з самої Росії. Натомість у Латвії існує ряд відносно невеликих російськомовних онлайн-ЗМІ, таких як Chaika.tv, що базується в місті Даугавпілс.

Усі три балтійські країни мають однакові обмеження щодо невеликої кількості населення. Натомість, Україна є домом для найбільшої російськомовної аудиторії у світі за межами самої Росії. Це робить Україну природним центром незалежного російськомовного медіа-контенту. Проте збройна роль російської мови у тривалій гібридній війні Володимира Путіна проти України значно ускладнила розвиток нових російськомовних медіа-проектів у країні.

На даний момент важко зрозуміти, який вплив має DOM TV. Галина Петренко з української індустрії Detector Media каже, що частка аудиторії каналу невідома. Вона стверджує, що є значні можливості для більшої ролі України у виробництві російськомовного телевізійного контенту для регіональної аудиторії.

Петренко зазначає, що українські телевізійні компанії вже займаються співпродюсуванням все більшої кількості серіалів і фільмів для медіа-ринків колишніх радянських країн, таких як країни Балтії та Грузії, а також сусідньої Польщі. Хоча не все це російськомовний контент, вона вважає, що Україна має гарні можливості стати центром російськомовних ЗМІ для російськомовної аудиторії на території колишньої Радянської імперії та за її межами.

У той час як дебати щодо незалежного російськомовного медіа-контенту здебільшого зосереджувалися навколо необхідності протистояти кремлівським наративам дезінформації, криза Covid-19 також показала можливості повернути інформаційну ініціативу. Сергій Степанов з естонського ETV+ каже, що аудиторія каналу значно зросла під час пандемії, оскільки глядачі зрозуміли, що їх висвітлення є більш достовірними та

інформативними, ніж репортажі з підконтрольних Кремлю телевізійних центрів у Росії.

Хоча поєднання політичної чутливості та міркувань безпеки робить внутрішні російськомовні телепрограми проблематичними в Україні, може існувати простір для значущого міжнародного співробітництва між українськими медіа-професіоналами та їхніми колегами в країнах Балтії, Грузії, Молдові та інших регіонах колишнього регіону. СРСР. Таке партнерство могло б допомогти розірвати нинішнє домінування Кремля в російськомовній медіасфері, надаючи вміст, вільний від повідомлень Москви.

2.3. Роль засобів масової комунікації у забезпеченні публічного управління

Щодня сучасна людина стикається з величезним інформаційним потоком, здатним, крім користі, завдати шкоди дитині, що розвивається. Засоби масової комунікації (ЗМК) мають великий вплив на виховання та соціалізацію людини, здатні не тільки поширювати інформацію, а й впливати на формування світоглядних установок, ціннісних орієнтирів, вироблення певних моделей поведінки тощо.

В умовах бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на одне з перших місць виходить завдання критичного відбору джерел, змісту та форми пред'явлення тієї інформації, яка транслюється у засобах масової інформації, передається через екрани кінотеатрів, популяризується у вигляді рекламних банерів, відеороликів, слоганів. Вирішення цього завдання пов'язане з чітким визначенням понять комунікації та інформації. На жаль, багато дослідників і укладачів словників не поділяють поняття «засоби масової комунікації» та «засоби масової інформації» (ЗМІ). Так, наприклад, у соціологічному словнику поняття «засоби масової інформації» та «засоби масової комунікації» представлені як тотожні за змістом, водночас це поняття різної «ємності».

Масова інформація - будь-яка соціальна інформація, якою хоча б на одній із стадій її життєвого циклу оперує маса. Це: інформація, що народжується у масовій аудиторії, або інформація, яка розповсюджується масовими каналами, або інформація, що споживається масовою аудиторією.

До засобів масової інформації відносяться соціальні інститути (преса, книжкові видавництва, друк, радіо, телебачення тощо), що забезпечують збирання, обробку та розповсюдження інформації в масовому масштабі. Масова інформація призначена для чисельно великої, зазвичай географічно розосередженої аудиторії, і відрізняється швидкістю та регулярністю поширення, практично одночасністю споживання, опосередкованим, певною мірою стереотипізованим характером. ЗМІ доповнюють безпосереднє міжособистісне спілкування, призначені для широкого та всебічного обміну повідомленнями у межах всього суспільства.

Отже, ЗМІ характеризуються одностороннім зв'язком, що полягає у передачі різних форм інформації велику кількість людей. Розглянемо поняття «засоби масової комунікації».

У соціології під комунікацією мається на увазі передача соціальної інформації.

У психології комунікацію розуміють як процеси обміну продуктами психічної діяльності.

У філософії комунікація - смисловий та ідеально змістовний аспект соціальної взаємодії.

У кібернетиці - обмін інформацією між складними динамічними системами та його частинами, які можуть приймати інформацію, накопичувати її, перетворювати.

Масова комунікація - систематичне поширення інформації (через друк, радіо, телебачення, кіно, звукозапис) з метою утвердження духовних цінностей цього суспільства та активного впливу на оцінки, думки та поведінку людей.

Масову комунікацію можна поділити, виходячи з каналу поширення інформації, на формальну та неформальну. Перша - це комунікація у вигляді текстів тієї чи іншої технічного каналу масової комунікації, друга - усна комунікація, наприклад, чутки, плітки, анекдоти, пісні тощо. Засоби масової комунікації або мас-медіа - це, з одного боку, технічні засоби (друк, кінематограф, радіо, телебачення, комп'ютерні мережі та ін.), за допомогою яких здійснюється поширення інформації на великі розосереджені аудиторії; з іншого боку, ЗМК - сам процес поширення систематичної інформації за допомогою технічних засобів на чисельно великі розосереджені аудиторії.

Під ЗМК можна розуміти і спеціальні канали, завдяки яким відбувається поширення інформаційних повідомлень на великі території.

Отже, спектр засобів масової комунікації набагато ширший за засоби масової інформації. ЗМІ займаються збиранням, аналізом, переробкою, зберіганням та поширенням актуальної, соціально-значущої інформації. СМЯ здійснюють спілкування соціуму, розосередженої аудиторії на основі інформації, а не тільки виробництво та передачу інформації. ЗМІ можуть розглядатися як основна складова ЗМК.

На думку багатьох дослідників, сучасна картина соціального світу сповнена «мовою брехні». Поширення ця «мова» отримала, хоч як парадоксально це прозвучить, рахунок вивчення тієї самої соціального світу; його переваг, (зокрема, інформаційних), його цінностей тощо. Ретельне вивчення психологічного портрета суспільства полегшує і може довести до майстерності процес маніпулювання суспільною свідомістю.

Саме маніпулювання є одним із основних цілей впливу ЗМІ на суспільство і саме з ним нерозривно пов'язане конструювання соціального світу. «Образ світу після маніпуляторного впливу буде вже інший, скоригований з урахуванням цілей маніпуляції». Прикладом маніпулювання суспільною свідомістю можна навести звичайне громадське опитування, результати якого найчастіше видаються за громадську думку. Зарозумілість

при цьому прихована від публіки і проявляється тільки в міжособистісному контакті. Таким чином, виявляються настрої, а це не що інше, як маніпуляція.

Просте інформування, проте, грає важливу роль суспільстві. Людині необхідно швидко орієнтуватися в умовах соціальної дійсності, що стрімко змінюється. Всю інформацію, що надходить, людина сприймає як потрібну, яка можливо, стане в нагоді, непотрібну та шкідливу.

У механізм виключення непотрібної інформації входить відмову від сприйняття, спотворення її, забування. Установки, стереотипи та звички допомагають сортувати інформацію, що надходить». Однак і самі установки змінюються під впливом інформації, що надходить, тому й інформативна функція ЗМІ надає свій, досить сильний вплив на людину і суспільство в цілому.

Тут слід також згадати про ще один метод впливу на громадську думку, якого регулярно вдаються ЗМІ, особливо при створенні та показі рекламних роликів, а також при проведенні політичної агітації. Наведу простий приклад: доведено, що людина, яка ніколи не виїжджала за межі своєї країни, має досить вірне уявлення про інші країни, а «білі плями» у загальній картині знань заповнюються уявою. Звідси можна знову повернутись до маніпуляції, адже саме у процесі уяви зберігається і сила, і слабкість громадської думки. Завдяки уяві створюються наочні образи - найвдаліші управління масовим свідомістю.

Зрештою, за ЗМІ стоять такі самі люди, які споживають створювані першими повідомлення. Та й самі вони певною мірою зазнають впливу ЗМІ, інакше не може бути. На жаль, у суспільстві ЗМІ дедалі більше відводиться саме така роль. Вони, нав'язуючи людині ідею тотальної взаємозалежності. Ми існуємо в умовах «єдиної «людської сім'ї», як вважав вчений Герберт Маршалл Макклуюен. «Майбутня зелена цивілізація, за Макклуюеном, це «глобальне родоплемінне село», де зовнішні цілі людства змінюються внутрішніми цілями. Почалися масові пошуки «особистості у собі». Макклуюен також дотримувався погляду, що ЗМІ не лише передають

інформацію, а й самі активно впливають на індивідуальну та суспільну свідомість.

Очевидно, що ЗМІ мають сильний вплив на суспільство. У суспільстві вони стали ««продовженням» фізичних органів прокуратури та органів чуття людини». Кожна окремо взята країна має власну історію, культуру. Так само в кожній країні існує своя, суто індивідуальна політика ЗМІ.

Росія не є винятком, і процес становлення ЗМІ у суспільстві теж має свої особливості. По-перше, цей процес нерозривно пов'язаний із історичними та політичними змінами в країні. У комуністичну епоху ЗМІ «не були стурбовані проблемою зворотного зв'язку», але відтоді й донині світ ЗМІ змінився до невпізнання. Значно, сильні зміни відбувалися у цій сфері останні 15-20 років.

Цей період у житті російських ЗМІ можна умовно поділити на чотири періоди:

1. Період політизації мас-медіа (квітень 1985 - липень 1990). Саме в цей період був прийнятий закон СРСР про ЗМІ і їм була дарована певна свобода.

2. «Золоте століття» (1990 - початок 1992). ЗМІ починають здобувати незалежність. З'являються перші незалежні видання («Независимая газета»), змінюються способи подання інформації (запровадження «прямих ефірів» тощо.)

3. Етап комерціалізації ЗМІ (початок 1992 - кінець 1995). ЗМІ отримують нових приватних власників, котрі починають використовувати можливість впливу медіа-ресурсу на громадську думку.

4. Етап затвердження нової медіа політичної системи (кінець 1995 року). Постійно мають місце тертя «влада - «олігархи», збільшується роль журналістів та окремих видань, використовуються витончені стратегії та механізми маніпуляції громадською думкою.

Очевидно, що четвертий етап якнайкраще відображає картину відносин, що склалися сьогодні між ЗМІ та суспільством. «Сучасні російські ЗМІ - це самостійні ідеологічні структури, а інструмент у руках великих фінансово-промислових угруповань». Хоча, не можна не відзначити, що останніми роками вплив державних структур на ЗМІ зріс.

Останні 10-15 років російські ЗМІ займаються пропагандою серед населення, через що в простого народу немає чіткої та правдивої картини речей які відбуваються в світі. Такий стан речей, звичайно, характерний не тільки для російського соціуму - багато в якій країнах використовують такі ж методики, наприклад КНДР, Сирія і т.д. Кінцева мета, у разі, однакова, різні лише шляхи її досягнення, які залежать, як було зазначено, від історичних і політичних трансформацій країни. ЗМІ сьогодні пропонують модель сприйняття, як у сфері політики, і впливають створення образу всього навколишнього світу у свідомості людини.

Реалізація державної політики насамперед відбувається через адміністрацію. Усі програми та схеми діють в першу чергу на благо людей, тому важливо домогтися співпраці людей. Не менш важливо отримати зворотний зв'язок і відповідь на різні програми розвитку держави для людей. Для цього необхідно створити свідомість у людей. Таким чином, зв'язки з громадськістю та співробітництво з громадськістю є важливим фактором державного управління. Публічне управління та зв'язки з громадськістю тісно пов'язані між собою. З історичної точки зору до теперішнього сценарію характер публік рілейшнз еволюціонував.

Зараз він значною мірою трансформувався в різні засоби масової інформації. Часто можна побачити, що через різний тиск люди не можуть брати участь у різних схемах розвитку. Хоча комунікація з питань розвитку має справу з підвищенням обізнаності та отриманням максимальної участі, але вона не настільки успішна. Необхідно стежити за бюрократами та адміністраторами, щоб не зловживати владою. В умовах представницької демократії адміністрація відповідає перед народом. І це перевіряється

різними засобами ЗМІ та преси. Через різні форми засобів масової інформації інформація широко розсилається групам людей, які висловлюють погляди людей. Вона також відіграє важливу роль у мінімізації розривів, усуненні анархії та у вираженні бажань людей. Відповідальність за діяльність людини від зачаття до смерті лежить на адміністрації, і це правда, що ЗМІ стежать за цим. Тому не помилково сказати, що адміністрація і ЗМІ взаємодоповнюють один одного.

У країнах, що розвиваються, нові комунікаційні технології відіграють важливу роль. ЗМІ є причиною розвитку. Вони надзвичайно допомагають у процесі прийняття рішень та економічного та соціального розвитку. Основним мотивом комунікації є поширення інформації чи поглядів до тих верств суспільства, які до них пов'язані або яким ця інформація має бути надіслана, щоб усі дізналися й одержали вигоду. Не тільки цим, а й донесенням проблем простої людини до адміністрації займаються і ЗМІ. Тому він виступає посередником між людьми та адміністрацією, але іноді погані політичні наміри та консервативні підходи є одними з причин, які діють як стримуючий фактор.

Завдання ЗМІ - підтримувати теплі стосунки між соціальними компонентами, щоб можна було знайти реакцію відповідно до оточення; інформація, освіта та розваги є важливою роботою; визначення порядку денного будь-якої урядової схеми.

Щоразу, коли ми говоримо про розвиток, участь людей автоматично включається. Наскільки ЗМІ можуть сприяти цій ролі адміністрації та яка поведінка ЗМІ щодо адміністрації - це два однаково важливі питання. Адміністрація прямо чи опосередковано впливає на кожен аспект життя.

На управління впливають традиції, цивілізація, культура, політичне, економічне та соціальне середовище. Все це має зв'язок з людиною. Державне управління займається діяльністю управлінських підрозділів, його досягненнями, взаємовідносинами службовців і посадових осіб з людьми, іміджем адміністрації та проблемами управління. У цьому контексті засоби

масової інформації можуть допомогти адміністрації впроваджувати та ініціювати політику, програми, і саме тут адміністрація розвитку відіграє роль.

Зрозуміло, що засоби масової інформації можуть сприяти розвитку нації у важливий спосіб, тому їх слід використовувати як інструмент прогресу. різноманітних програм розвитку адміністрації. Засобам масової інформації слід переглянути програми та схеми, щоб керівництву розвитку було легше їх реалізувати. Вони також повинні звернути увагу на те, чи пов'язані цілі розвитку з потребами тих сфер, для яких вони формуються. Чи охоплює політика цільових людей? Роль ЗМІ полягає в тому, щоб привернути увагу політиків, які залучені до управління розвитком, що впливає на простих людей прямим або опосередкованим чином і забезпечує участь максимальної кількості людей. Якщо буде менша участь людей у будь-якій програмі розвитку, вона буде вважатися невдалою. Масова комунікація є посередником між владою і народом.

На кожному рівні адміністрація розвитку повинна мати об'єднання людей. Можна сказати, що для збільшення участі людей доцільно використовувати засоби масової інформації.

ЗМК грають дуже важливу роль в забезпеченні якісного державного управління. Велику роль тут відіграє саме чесність та відвертість перед народом якому надається та чи інша інформація. Чим достовірніша інформація буде у людей, тим більше у них з'явиться довіра до державного апарату, а це є також важливим в функціонуванні будь якої держави. [24],[25],[26],[27],[28],[29].

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

3.1. Проблеми взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації

Цей процес тривалий, а агентами впливу громадян на державну владу, народи, як єдине джерело влади в демократичних формах політичного режиму, є різноманітні інститути громадянського суспільства, які більш організовані та краще підготовлені до такої місії. Усіх цих зацікавлених сторін об'єднує одна спільна риса, яка відрізняє їх від інших, у тому числі й громадян, - вони організовані (в першу чергу мотивовані, тобто об'єднані спільною метою та мають відповідні ресурси), а також самоврядні (тобто мають внутрішню структуру, яка суттєво відрізняється від механізму держави і по суті більше тяжіє до місцевого самоврядування).

На тлі таких тенденцій дослідницький інтерес до таких організацій цілком зрозумілий, оскільки їхнє явище та роль у політичних та державно-управлінських процесах, а тим більше у процесах комунікації з владою, є недостатньо вивченими. Більше того, процес взаємодії держави з цими стейкхолдерами змін є важливим, оскільки в сучасних умовах комунікаційні проблеми є серйозною перешкодою для впровадження самоврядних організацій у правову сферу державного управління та їх інституалізації як суб'єктів, що представляють громадян у державотворчих процесах.

Вивчення наукових праць щодо поширення прямої демократії у світі в цілому та комунікації самоврядних організацій з владою, зокрема, дозволило зробити низку цікавих висновків, які лягли в основу цього дослідження. Перш за все, слід звернутися до основних речей, які служать метою, стратегією суспільного розвитку і які регулюють комунікацію між владою та громадянським суспільством як інструментом досягнення мети. Вся державна влада походить від народу.

Це основа шведської системи управління. Це конституційні визначення основних принципів прямої демократії, що визначають природу демократичного політичного режиму. Таким чином, Конституція Швеції визначає, що кожен має однакові права і може вільно вивчати, як політики та державні установи здійснюють свою владу. У Конституції України це положення реалізовано через тезу про те, що єдиним джерелом влади в Україні є український народ. Він має повну владу, але делегує частину своїх повноважень іншим органам чи посадовим особам, які від його імені та в його інтересах здійснюють ці повноваження в порядку та межах, передбачених конституційними нормами.

Деякі конституційно-правові системи також закріплюють принцип децентралізації влади, який, на мою думку, має спільний вектор із запровадженням прямої демократії. Децентралізація визначається безпосередньою демократією і розвиває форми правління, в яких самоврядування є ключовим принципом місцевого самоврядування. Варто звернути увагу на думку Тоні Портера та Карстена Роніта, які вважають самоврядування важливою альтернативою державному регулюванню. При цьому вони слушно зазначають, що суб'єкти самоврядування рідко бувають повністю автономними від державної влади [30, с. 41-72].

Справді, нинішня практика державного управління в контексті самоврядування та децентралізації влади не розрізняє самоврядування та державу остаточно. Вони є взаємодіючими елементами єдиного механізму державного управління, які беруть участь у процесах здійснення влади та апріорно спілкуються один з одним. Суть цих двох елементів публічної влади полягає в тому, що вони отримали її в результаті легітимізації політичного вибору народу (населення певної адміністративно-територіальної одиниці). Водночас слід погодитися з авторами, які приходять до висновку, що функція держави - активізувати самоврядні механізми на різних етапах процесу політичного та державного управління [30].

Держава зацікавлена у розвитку самоврядних структур, оскільки вони, природно, забезпечують функціонування структур державного управління на місцевому рівні державної влади. На цьому тлі в цифровому суспільстві відбувається процес оновлення комунікацій влади та суспільства через його агентів - самоврядних організацій, що проявляється у значній цифровізації комунікативного процесу - від безпосереднього волевиявлення. У своєму дослідженні Кірон О'Хара характеризує цифрову реальність як здатність впливати на політичну підсистему суспільства. За її словами, цифрові технології трансформують матеріальний стан людства і вигода від таких трансформацій може бути політичною.

Досліджуючи концепцію цифрової сучасності, зокрема можливості цифрових мережових технологій, вона звертає увагу на те, що наративи цифрової сучасності формують реальність через акторів, які приймають політичні, авторитетні рішення [31]. З цієї точки зору громадські комунікації виступають як механізм участі громадян у управлінні державними справами. За словами Тіни Томазік та Каті Удір Мішич, соціальні мережі є одним із інструментів активізації позиції громадян у сучасному суспільстві. Вони звертають увагу на їхню роль у спілкуванні між парламентом та громадянами щодо забезпечення самоврядування місцевої влади.

У своєму дослідженні автори представляють цікаві результати опитування щодо використання соціальних медіа на веб-сайтах парламентів держав-членів Європейського Союзу. 57% таких організацій у 2016 році вже використовували повідомлення Facebook, Twitter, YouTube, потокового відео, календаря та RSS (Rich Site Summary) [32]. Технологізація процесу здійснення політичної влади та безпосередня участь громадянського суспільства та громадян у цьому процесі виявляється також у такому технологічному інструменті, як електронні вибори.

У зв'язку з цим заслуговує на увагу позиція доктора Сільвано Меклі, який розглядає цифрові технології як інструмент політичної комунікації через використання Інтернету у виборчих кампаніях для втілення політичної волі громадян [33].

Таким чином, самоврядування є ключовою характеристикою структур місцевого самоврядування в цифровому суспільстві. Самоврядність цих структур та їх спрямованість на взаємодію з громадянським суспільством визначають процес їх комунікації з громадянами та роль посередника у відносинах з державою. У цих комунікаціях ключову роль відіграють технології цифрового суспільства, які визначають методи комунікативної взаємодії влади та суспільства.

У кваліфікаційній роботі представлено результати аналізу проблеми комунікації органів державної влади між органами місцевого самоврядування та між народом на тлі розвитку цифрового суспільства. На основі узагальнення спостережень та на основі власного досвіду спілкування з місцевою владою автори критично розглянули практику побудови громадських комунікацій у підсистемі «органи державної влади - самоврядні організації».

У наукових працях В. Авер'янов, Г. Атаманчук, М. Байтін, Л. Григорян, Р. Даль, Л. Каськ, А. Кім, В. Лісничий, Р. Максакова, Н. Нижник, М. Орзіх, В. Сіренко, М. Студенікіна, А. Селіванов, А. Трачук, М. Теплюк, Р. Усманова, А. Югова, термін «Державна влада» є елементом наукового дослідження і до сьогодні не отримав однозначного тлумачення. Так Р. Максакова [34] визначає термін «державна влада» як діяльність органів місцевого самоврядування на регіональному та муніципальному рівнях, у взаємодії з урядом та урядом на національному рівні, і наголошує, що термін пов'язаний із діяльністю органів місцевого самоврядування. фізичними та юридичними особами під час виконання своїх державних обов'язків та функцій.

В. Лісничий [35] відображає термін «публічна влада» як державну організацію політичного життя, що здійснюється за допомогою державного апарату. Також у своїх працях В. Лісничий зазначає, що держава у здійсненні публічної влади ґрунтується на матеріальних і моральних імпульсах, які впливають на ефективність здійснення влади. У 6-му томі Юридичної енциклопедії [36] термін «публічна влада» ототожнюється з терміном «демократія» і визначає окремі види публічної влади, до них належать: демократія, державна влада, місцеве самоврядування.

Схожої думки дотримується О. Скакун [37], який зазначає, що державна влада є так званим «голосом» суспільства і має відкриті принципи своєї діяльності, має відкриті принципи своєї діяльності. У своїх наукових працях А. Кім [38] чітко розмежував поняття «державна влада», «державна влада» та «державна влада» та зазначав, що публічна влада народжується політичними відносинами. У свою чергу Л. Григорян [39] також розрізняє поняття «державна влада» та «державна влада». А. Югов [40] розглядав термін «державна влада» як систему участі громадськості та громадськості у вирішенні питань, що стосуються їх території, та у вирішенні питань, що становлять суспільний інтерес.

Вчений наголошував, що публічна влада - це масова суспільна влада, яка описується та підтримується законом. Досліджуючи творчість А. Селіванова [41], зробив висновок, що публічну владу він розглядав як подвійне явище: як державну владу і як владу місцевого самоврядування (муніципальну владу).

За М. Теплюком [42] - це безпосередньо влада, що здійснюється в інтересах підпорядкованих органів чи організацій, що представляють публічну владу та є публічною владою. Таким чином, термін «державна влада» можна трактувати з точки зору механізму реалізації, характеру існування, характеру функціонування. Підтверджується і той факт, що наразі немає однозначної думки щодо тлумачення терміну «орган державної влади». Узагальнюючи погляди науковців, можна визначити, що публічна

влада є сучасною формою публічної влади і є основним організатором суспільно-політичної та державної взаємодії, яка виникла для вирішення соціально значущих проблем та процесів управління. Звертаючись до термінології поняття «самоврядна організація», зазначимо, що тему сутності, становлення, функціонування, розвитку самоврядних організацій в Україні у своїх наукових працях досліджували такі українські вчені, як О. Белокурова, Г. Зеленько, М. Лірчук, А. Матвійчук, М. Обушний, М. Ставничук, О. Сунгурова, В. Цвих та Ю. В. Шемшученко.

Даючи визначення терміну «самоврядні організації» розглянемо думку вченого М. Лірчука. У своїх наукових працях він зазначає, що самоврядна організація є вищою формою громадських неполітичних об'єднань, які характеризуються встановленням стандартів, норм і правил його членами - різними соціальними суб'єктами, а також налагоджують механізми взаємодії з державою. На думку А. Матвійчука [43], самоврядна організація є елементом громадянського суспільства, який має конструктивно співпрацювати з державою щодо регулювання відповідної діяльності та має неурядовий характер. Загалом, погоджуючись з авторами аналізованих робіт, звертаємо увагу на особливості їхнього спілкування з органами влади, що впливає із самоврядного характеру таких суб'єктів. Таким чином, можна визначити, що самоврядні організації - це інститути, які створюються для задоволення суспільних інтересів і потреб, для організації громадськості, для сприяння розвитку однієї чи кількох видів діяльності суспільства. Якщо розглядати зміст комунікаційних процесів, то слід зупинитися на підході О. Сунгурова [44], який описав сім типів комунікаційного процесу між органами державної влади та самоврядними організаціями: модель садівника передбачає прийняття організаційно-правових засад на державному рівні; партнерська модель передбачає паритет органів державної влади та самоврядних організацій; модель архітектора передбачає ініціювання та залучення самоврядних організацій до створення нових структур органів державної влади; патерналістська модель передбачає автономію самоврядних

організацій; модель приводних ременів, характеризує домінування інтересів державної влади над інтересами самоврядних організацій; модель ігнорування, яка набуває чинності при частковому або повному ігноруванні органами державної влади самоврядних організацій; модель боротьби з ворогом передбачає суспільну непокору та конфронтаційні відносини між самоврядними організаціями та органами державної влади.

Важливе теоретико-методологічне значення має також концепція О. Белокурова [45], який вказав на три моделі взаємодії самоврядних організацій з органами державної влади, на які він посилається:

- нормативна модель (ліберальна модель, повноцінна взаємодія);
- модель легітимації (участь самоврядних організацій у розвитку територій);
- інструментальна модель (активне залучення самоврядних організацій до вирішення соціально значущих проблем).

Слід зазначити, що самоврядні організації не мають повноважень і не є органом державної влади, хоча діють у публічній сфері, оскільки є частиною громадянського суспільства. Тому термін «державна влада» відрізняє елементи публічної сфери, які інституціоналізовані в органах влади (наприклад, місцеве самоврядування), від самоврядних організацій, які не наділені публічними повноваженнями: асоціації, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, громадські організації та об'єднання, політичні партії, профспілки та інші незалежні установи.

Розвиток громадянського суспільства в Україні та зміцнення демократичного устрою зумовили підвищення рівня свідомої участі громадян у державотворчих процесах, чому передувала низка причин: держава створює такі суспільні відносини, де об'єкти суспільного ладу не реалізуються. і суб'єктів, прагне підвищити свою роль і значення в державному секторі.

Таким чином, комунікаційні процеси є важливим аспектом сучасного демократичного суспільства і дозволяють:

- наявність у суспільстві певного стабілізуючого інструменту;
- відкритість влади для громадськості через самоврядні організації;
- участь самоврядних організацій у процесі прийняття рішень;
- участь самоврядних організацій у розробці та обговоренні проектів нормативно-правових актів, а також ініціювання такої роботи;
- контроль за дотриманням норм і законів суб'єктами відповідних відносин;
- створення стратегії розвитку будь-якої території;
- участь самоврядних організацій у розробці та обговоренні проектів нормативно-правових актів, а також ініціювання такої роботи;
- залучення до державотворчих процесів.

Виходячи з вищесказаного, можна виділити чотири етапи комунікації між самоврядними організаціями та органами державної влади, а саме: інформаційний процес (доступ до інформації, взаємна інформація); консультування (дискусія); діалог (двостороннє спілкування, співпраця); партнерство (розподіл відповідальності між двома сторонами процесу).

Таким чином, активний діалог між самоврядними організаціями та органами державної влади створює позитивне середовище для вдосконалення існуючих процесів і дій, а також створює позитивне середовище для суспільства, що призводить до:

- прийняття рішень з орієнтацією на суспільно значущі потреби;
- підвищення довіри населення до органів державної влади;
- зменшення корупційної складової в органах державної влади;
- підвищення якості державних послуг;
- успішний розвиток будь-якої території.

Таким чином значна частина дослідницького інтересу до цього питання зосереджена на вивченні механізмів функціонування самоврядних організацій у контексті їх залучення до процесу публічної влади. У цьому процесі в цифровому суспільстві важливе місце займає комунікативна взаємодія між учасниками процесу.

Комунікація в контексті цифрових соціальних трансформацій є одним із найважливіших інструментів державного управління з огляду на технологізацію суспільства та соціальних зв'язків у ньому. Особливо важливо розглянути сутність цього процесу в системі публічної влади - самоврядних організацій. Аналізуючи правові та управлінські аспекти державної політики у сфері співпраці громадянського суспільства та виконавчої влади, О. Турій визначає, що громадянське суспільство як самоврядний інститут виконує трансформаційну та захисну функцію у запобіганні загрозам авторитаризму. Інструментами реалізації таких функцій, за словами автора, є волонтерський, благодійний та волонтерський рухи, і приклад української держави останніх років тому ще одне підтвердження. Автор наголошує на необхідності створення ефективних механізмів інтеграції комунікативних зусиль влади та суспільства у вирішенні спільних проблем [46].

Дійсно, відсутність комунікації тягне за собою дисбаланс у єдності цілісного формування влади як органічного явища. Це органічно, тому що нинішня система влади - це досить тонка матерія, абсолютно чутлива до викликів і загроз, а тому діє вже не як механізм, а як організм. Така органічність робить процеси обміну інформацією надзвичайно важливими. Тому що вони пов'язують організм і інтегрують його можливості. М. Токар аналізує потенціал взаємодії влади та громадських організацій у розвитку громадянського суспільства та робить висновок про необхідність інтеграції досвіду, ініціатив та можливостей цих акторів, звертає увагу на державотворче значення тісної співпраці між ними [47].

Звісно, така інтеграція має бути технологічною. Тобто мати технологічну основу для її реалізації. Такі технології пропонує цифрове суспільство. Акцент робиться на електронних комунікаціях, які стають комплексними, досить доступними і, головне, ефективними. О. Гончаренко та Л. Нескороджена наводять приклад електронного зв'язку між владою та самоврядними організаціями у сфері культури; зробити висновок, що це є наслідком творчого підходу до процесів державного управління.

За їх словами, громадські об'єднання у сфері культури виконують представницькі та охоронні функції, оскільки мають можливість створювати благодійні організації для фінансування культурних програм, брати участь у розробці нормативно-правових актів про культурну діяльність, сприяти стабільному діалогу між владою та ін. конкретна область, що є культурою [48]. Погоджуючись з цим твердженням, можна припустити, що творчий характер публічної комунікації впливає на комунікативні процеси в інших сферах суспільного життя. Це підтверджує досвід європейських країн, де сформовані інтегровані моделі комунікативної взаємодії влади та суспільства.

Цей досвід надзвичайно цінний для молодих демократій, які щойно стали на шлях цифрової трансформації соціальної організації. С. Лізаковська вивчає специфіку та умови ефективної взаємодії громадянського суспільства та органів державної влади в країнах-членах ЄС. Встановлено, що співпраця на основі спільних інтересів і цінностей громадян і соціальних груп з органами державної влади є ефективною моделлю, перевіреною досвідом європейської демократії [49]. Слід підкреслити, що теза про спільні інтереси є ключовим, системо-утворюючим фактором такої взаємодії. З останніх подій у Росії, пов'язаних із масовими протестами проти чинної влади, видно, що однією з причин протестних настроїв є відсутність єдиного бачення перспектив розвитку країни між чинною владою та громадянським суспільством.

Що показує досвід тоталітарної системи управління Росією? Перш за все, що в політичній сфері ця держава продовжує залишатися в минулому, не переходячи в цифрову епоху з її соціальними трансформаціями. І справа не в техніці, а в тому, що вони, на жаль, не визначають суспільно-політичні зміни. Саме це протиріччя розбалансовує політичну систему і гальмує розвиток нового типу суспільних відносин у Росії. І необхідно постійно вдосконалювати комунікацію в системі владних відносин. Про це говорять багато дослідників. Наприклад, наукова праця П. Шпиги та М. Хмельницької стосується вдосконалення та забезпечення ефективності процесу взаємодії влади та громади через розвиток сучасної інформаційно-комунікаційної системи. Автори стверджують, що метою державного управління є організація спільної діяльності людей, їх окремих груп і соціальних організацій, забезпечення координації та взаємодії між ними [50].

Таким чином, для цілей цього дослідження важливо виявити протиріччя, що виникають у спілкуванні самоврядних організацій та влади:

- протиріччя між публічним характером цілей держави та приватними інтересами представників індивідуального самоврядування;
- керівні організації, засновані на розбіжності поглядів на перспективи суспільства;
- протиріччя між повноваженнями органів державного управління та публічним характером та волонтерським характером діяльності суб'єктів місцевого самоврядування;
- суперечність інтересів окремих представників публічної політичної влади та поглядів широких верств населення;
- протиріччя між широкими можливостями цифрового суспільства у створенні комунікаційних каналів взаємодії з громадянським суспільством та обмеженими методами влади у поширенні інформаційних повідомлень;
- протиріччя між повсюдністю публічної влади та обмеженістю авторитарного спілкування із суспільством;

- протиріччя між широким розвитком інформаційних технологій та відсутністю бажання влади використовувати свої можливості у спілкуванні з громадськими структурами;
- протиріччя між технологічністю процесу комунікації влади та політичними способами взаємодії з громадянським суспільством.

Ці суперечності в тій чи іншій мірі притаманні процесу комунікації влади та самоврядних організацій у будь-якій суспільній системі. Ступінь суперечності значною мірою залежить від політичної досконалості влади та розвитку демократичних інститутів. Формування комунікативних моделей взаємодії: досвід України Врахування існуючих системних суперечностей у комунікації влади та громадянського суспільства дозволяє не лише побачити причини проблем, а й виправити помилки влади у своїй діяльності. відносини із зацікавленими сторонами.

Це особливо важливо на рівні окремих територіальних громад, де приймаються найбільш актуальні рішення, де комунікація, здається, має найменші перешкоди, але не менше проблем. Для України в процесі переходу до цифрового суспільства важливими є два процеси: децентралізація. декомунізація.

Децентралізація надає місцевій владі більше матеріальних ресурсів для вирішення місцевих проблем. Зрозуміло, що деякі з цих ресурсів можна використати для встановлення ефективної комунікації із зацікавленими сторонами. Справді, комунікаційні впливи місцевих органів влади останнім часом стали більш організованими через концентрацію фінансових ресурсів. На жаль, у більшості випадків їх немає. Основний напрямок коштів, що виділяються на комунікацію, витрачається на так зване висвітлення діяльності місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування. Більше того, характер такого висвітлення переважно персоналізований.

Тобто влада спілкується не для того, щоб отримати зворотний зв'язок з населенням, а для того, щоб зберегти свій позитивний імідж. З точки зору стратегічних комунікацій це неефективно, оскільки імідж, що формується в

результаті односторонньої комунікації, нестабільний, а з іншого боку, цей процес все більше потребуватиме збільшення інвестицій. Крім того, методи залучення громадян та їх представників - самоврядних організацій - до діалогу з владою також є односторонніми, у формі громадських рад з владою, які виконують дорадчу функцію та дуже обмежені в обговоренні процесу, особливо прийняття рішень, системи місцевого самоврядування. І ось час згадати про декомунізацію.

Оскільки значна частина регіональних та місцевих політичних еліт тяжіє до пережитків комуністичного минулого, вони є носієм сформованого в минулому світогляду, цілком логічно, що методи комунікації влади тяжіють до цього минулого. І це на тлі нових інформаційних технологій та розвитку сучасного інформаційного простору. Таким чином, проблемою сучасного стану силових комунікацій в Україні є відсутність цілісної стратегії, орієнтованої на майбутнє та ментально сформованої на європейських моделях комунікативної взаємодії. Така однобічна оцінка ЗМІ як інструменту політичної та управлінської взаємодії гальмує розвиток елементів громадянського суспільства на місцевому рівні.

Таке спілкування є спорадичним, опосередкованим інтересами влади, повністю позбавленим елементів зворотного зв'язку. П. Крістер Б. Андерссона, К. Чанг, А. Моліна Гарзонб у своєму дослідженні Добровільне лідерство та поява інститутів самоврядування звертають увагу на такий важливий аспект, як безкорисливість лідерства, важлива в розріджених комунікаціях. Їхні висновки зводяться до того, що ефект безкорисливого лідерства в самоврядних організаціях набагато більший, ніж у бюрократично організованих системах влади [51]. На мою думку, комунікаційна діяльність державного управління не тотожна політичній комунікації, яка є односторонньою та маніпулятивною.

Ми бачимо комунікацію з громадськістю, особливо місцевої влади, як інструмент побудови стосунків з громадянами, які мають довгострокові наслідки, а не як ситуативну політичну прихильність, засновану на високому рівні довіри до влади.

Ця модель публічної комунікації орієнтована на довготривалий прозорий діалог, публічність дискусій, дискусійний характер обговорення протиріч, що комплексно реалізує механізм участі громадян в управлінні місцевими справами, незалежна, адаптована до реалій, орієнтована на суспільні інтереси система. комунікативної взаємодії. Варіантів вирішення проблеми декілька - від інформаційного центру, інтернет-порталу, який би став комунікативною платформою для діалогу влади та ОМС до стандартизації результатів місцевих референдумів (опитування) та пошуку технологій прямої демократії в цифрове суспільство.

Пошук форм таких інститутів характерний для молодих демократій, де парадигма соціальної комунікації поступово зміщується від одnobічної соціалізації до більш інтерактивної. У результаті розвивається свобода слова; громадськість може активно спілкуватися з урядом і навпаки. Оскільки влада практично не здатна спілкуватися з усіма соціальними групами, має сенс використовувати досвід реалізації концепції соціальних інститутів як комунікаційного центру між владою та її громадськістю, який в Сурабаї називається *Kelompok Informasi Masyarakat (KIM)* [52].

3.2. Шляхи та перспективи вдосконалення взаємодії органів публічної влади та засобів масової комунікації

Органи місцевого самоврядування публікують важливі дані з багатьох питань, таких як розвиток громад, охорона здоров'я, освіта, відпочинок, злочинність та цікаві історії про своїх громадян. Незважаючи на зусилля більшості місцевих органів влади донести новини до своїх громад, довіра населення продовжує падати. За даними *Pew Research*, менше 20% американців довіряють своєму уряду «робити те, що правильно».

Ця статистика свідчить про важливість комунікації в органах місцевого самоврядування.

Сильна комунікація в органах місцевого самоврядування створює довіру до громадян. Сподіваємося, що ця довіра надихне громадян до участі у своїх громадах. Оскільки відносини між урядом і громадянами будуються, з часом громадяни усвідомлять, що їхні проблеми мають значення. Залучення громади інформує громадян про проекти, які впливають на їхні податки та їхнє життя. Громадяни отримують впевненість у тому, що їх місцева влада добре підготовлена до надзвичайних ситуацій. Залучення також допомагає інформувати виборців про їхній вибір на виборчих дільницях.

На щастя, технології дають місцевим органам влади безліч способів спілкування. Друк, телебачення, радіо, онлайн - ЗМІ, соціальні медіа, текстові та електронні сповіщення - усі канали зв'язку, які місцеві органи влади можуть використовувати.

Рухаючись вперед, це допоможе працівникам місцевого самоврядування та посадовим особам запам'ятати основи хорошого спілкування. Комунікація складається з трьох частин: відправника, повідомлення та одержувача. Повідомлення можна легко спотворити або змінити, коли їм заважає шум. Завдання для місцевих органів влади полягає в тому, як подолати шум і донести до громади чіткі та ефективні повідомлення.

У світлі технологій передові практики спілкування все ще розвиваються. Оскільки вони продовжують формуватися, громадяни все ще хочуть, щоб спілкування було доступним, чесним, чуйним і справжнім.

Надсилення надійної комунікації через соціальні мережі

Багато в чому соціальні мережі - це новий вихід для органів місцевого самоврядування. Це також може мати для них велику користь.

Соціальні мережі, як-от Facebook, можуть допомогти отримати важливі новини, як-от закриття шкіл, об'їзди доріг, аварійні відключення електроенергії, повені, пожежі та іншу важливу інформацію.

Соціальні мережі також є чудовим способом для місцевих органів влади донести правду, коли це необхідно. Своєчасні, справжні повідомлення через соціальні мережі можуть розвіяти чутки, усунути неточності та забезпечити місцеві органи влади місцем для публікації спростування важливих питань.

Місцеві органи влади також можуть ефективно використовувати соціальні мережі, щоб швидко реагувати на кризу чи надзвичайну ситуацію. Спілкування надзвичайно важливе під час надзвичайних ситуацій. Наявність такого каналу, як соціальні медіа, щоб донести правду до спільноти, допомагає утриматися від чуток і запобігти непотрібній паніці. Коли місцева громада успішно використовує соціальні засоби для подолання кризи, громадськість пам'ятатиме й шукатиме той самий медіа, коли їм знову знадобиться інформація. Це частина процесу формування довіри між місцевою владою та її громадянами.

Соціальні мережі також можна використовувати для створення доброї волі серед місцевих громадян. Це гарне місце для розміщення інформації про заходи, спонсоровані громадою, як-от «Покупка з поліцейським», пальто чи іграшкові диски та інші благодійні заходи. Dunkin Donuts щороку співпрацює з місцевими поліцейськими для Cop on a Rooftop, щоб зібрати гроші для Спеціальної Олімпіади.

Інший спосіб, яким місцеві органи влади можуть підключитися до спілкування зі своїми громадянами, — це скористатися несподіваними можливостями. Ми побачили це в дії, коли конкурс Lip Sync Challenge став вірусним. Протягом кількох тижнів поліцейські відділи, до яких часто приєднувалися пожежні підрозділи та інші працівники місцевого самоврядування, поставили хореографію та записували відео на популярні пісні. Початкова ідея полягала в тому, щоб показати широкій громадськості, що їх першими реагують просто звичайні люди, які працюють на надзвичайних роботах. Це така ситуація, коли органи місцевого самоврядування мають можливість бути інноваційними та привернути

більше уваги до своїх веб-сайтів органів місцевого самоврядування. Питання, яке мають поставити перед собою органи місцевого самоврядування, чи знову виникне така ситуація, полягає в тому, як вони можуть використати її для залучення громадян до інших сфер роботи місцевого самоврядування.

Щоб зробити комунікацію між місцевою владою та її громадянами міцною, персонал потребує навчання тому, як бути ефективним, і вони повинні знати, що вони очікують від управління соціальними медіа та іншими видами комунікацій. Сьогоднішнє спілкування відрізняється від простого написання новини чи очищення прес-релізу. Нові комунікаційні канали, такі як блоги та соціальні мережі, забезпечують певну точність і підзвітність. Щоб мати міцну комунікацію, автори повинні відповідати стилю письма платформи.

Подібно до того, як технології відкривають нові шляхи спілкування, у багатьох місцях припиняється один із давніх каналів зв'язку, і це місцева газета. Новини зараз дуже доступні за допомогою електронних засобів, а друковані примірники газет не так популярні. Багато місцевих газет більше не можуть існувати через низькі продажі.

Деякі органи місцевого самоврядування намагалися дозволити громадянам бути блогерами для своїх громад. Інші громади покладаються на інформаційний бюлетень мешканців. Щоб ці типи ініціатив були успішними, персонал повинен ділитися оновленою інформацією, щоб автори могли писати змістовний контент.

Важливо мати міцні комунікації з місцевою владою, тому що ми живемо в представницькій демократії, де громадяни мають свободу висловити свій голос. Наша державна структура розроблена таким чином, що ми обираємо людей, які висловлюють наші бажання в місцевій владі.

Безсумнівно, що технологія порталу дошки полегшує органам місцевого самоврядування отримувати повідомлення безпосередньо своїм громадянам. Місцеві органи влади також повинні пам'ятати, що комунікація - це вулиця з двостороннім рухом, і вони також повинні

прислухатися до своїх виборців і створювати канали, щоб отримати від них зворотній зв'язок. Внесок громадян є частиною різноманітності, яка допомагає місцевим органам влади приймати правильні рішення. Розвиток технологій відкрив нові канали комунікації в місцевих органах влади. У багатьох випадках співробітникам і виборним посадовцям ще потрібно попрацювати, щоб найкращим чином використовувати їх для активної взаємодії з громадянами. Коли вони досягають успіху, це демонструє повагу до виборців і допомагає заслужити їхню довіру.

ВИСНОВКИ

У розбудові незалежної держави та громадянського суспільства ЗМІ належить особлива роль. Невипадково про засоби масової інформації часто кажуть як про «четверту владу».

У сучасному українському суспільстві роль ЗМІ постійно зростає. Інформуючи населення, ЗМІ формують у людей навички аналізу діяльності влади, здатності захищати власні погляди, підвищують відповідальність влади за її дії. Відповідно, налагодження дієвої взаємодії між органами державної влади, громадськістю та засобами масової інформації є важливою складовою розвитку засад здійснення суспільного діалогу, забезпечення участі громадян в обговоренні та виробленні державної політики, гарантування їх прав на отримання та доступ до інформації в контексті розвитку громадянського суспільства і зміцнення демократії в Україні.

Також, в міру розвитку інформаційної революції стає все більш визначним поняття «інформації» як трансформаційного ресурсу. Саме інформація найбільш впливає на всі процеси перетворення. У сучасному суспільстві з усіх видів духовно-психологічного впливу на перший план висувається інформаційна влада. Інформаційна влада, і насамперед, її головні носії - засоби масової інформації, є складовою частиною механізму функціонування демократії, а також її ціннісних підвалин, демократичного ідеалу.

За допомогою своїх інститутів інформаційна влада впливає на політичну свідомість і політичну діяльність як через спеціальні політичні комунікації, так і опосередковано, наприклад, через ЗМІ, систему освіти, просвіти, в тому числі і бібліотеки. Саме ці інститути генерують соціальну пам'ять нації, соціальних груп і особистостей, задають інтерпретаційний зміст подіям, що відбуваються. До того ж, у XXI ст. володіння інформаційними ресурсами й технологіями об'єктивно стає однією з

неодмінних умов розвиненості, могутності та конкурентоспроможності нашої держави адже ЗМІ в сучасних умовах стали одним з важливих факторів політичного процесу. В свою чергу сама поява ЗМІ та Інтернету не могла не позначитися на характері комунікації між Президентом та громадськістю. Президенти незалежної України, в своїй діяльності, спираються на систему політичної комунікації, яка є одним із засобів відображення політичних відносин. Політична комунікація це безперервний процес циркулювання інформації між різними частинами політичної системи. Вона сприяє зміцненню політичного зв'язку президент громадськість та підтримує його в стані співробітництва.

Оскільки інформаційна діяльність засобів масової інформації і надалі незмінно зростає і посилюється, впливає на всі сторони життєдіяльності суспільства і держави, завдання полягає в тому, щоб ця діяльність відповідала українським національним інтересам, сприяла утвердженню незалежної Української держави. Ця проблема є особливо актуальною сьогодні для України. Тому дослідження ролі ЗМІ в організації процесу комунікації президент громадськість, на думку автора, є доцільним і своєчасним.

Віддаючи належне науковій і практичній значущості наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, слід, однак, зауважити, що серед невирішених частин проблеми залишається дослідження ролі ЗМІ в організації процесу комунікації президент-громадськість як важливого чинника державотворчих процесів в Україні, що й обумовлює зацікавленість зазначеною проблематикою.

Залучаючи громадян до інформаційних відносин, ЗМІ формують певні ціннісно-сміслові моделі у процесі комунікації між Президентом та громадськістю. Здатність швидко охоплювати найбільш широкі аудиторії дає можливість сучасним мас-медіа трансформувати традиційну систему духовного виробництва в певному напрямі, з приводу чого в розвинутих

суспільно-політичних системах панує теза, що той, хто володіє засобами масової інформації, володіє громадською думкою.

Визначальну роль в організації процесу комунікації Президента та громадськості зіграли: поява на інформаційному політичному ринку електронних ЗМІ, виникнення діалогових способів політичної комунікації, різке збільшення швидкості передачі повідомлень, формування «електронних спільнот» (використання мережі Інтернет). Місце і роль Інтернету пов'язані з тим, що він одночасно надає можливість людям виступати не тільки споживачами, приймачами і реципієнтами інформації, але і її автономними джерелами (генераторами).

При цьому варто зауважити, що пошук оптимальної моделі взаємодії ЗМІ та органів влади у сучасному процесі дозволяє своєчасно вирішувати суперечливі питання та віднайти спільну мову для проведення ефективного діалогу та спілкування між державою та громадянським суспільством.

Доречно виділити наступні основні форми взаємодії Президента із засобами масової інформації: виступи Президента (прес-конференції; брифінги; виступи на телебаченні та радіо; інтерв'ю). При цьому варто зазначити, що щорічне звернення до народу формує не лише позитивне ставлення до Президента та його ініціатив, а орієнтує громадян на засвоєння фундаментальних цінностей українського демократичного суспільства; друковані матеріали (прес-релізи, повідомлення, оголошення, відгук на публікацію або лист); офіційне інтернет-представництво глави держави (яке містить: новини; офіційні документи; статистичні дані; анонси тощо).

Особливе місце у наданому контексті займає посада прес-секретаря, чи речника, а також організація діяльності прес-служб глави держави.

Таким чином, ЗМІ є фактично сполучною ланкою, передавачем інформації від Президента до суспільства і, навпаки, від суспільства до Президента. Окрім прес-секретаря велику роль в налагодженні комунікації між громадськістю та державною структурою займає близьке коло

спілкування президента: радники, політичні діячі, депутати, військові експерти, прем'єр міністр.

Сьогодні Україна знаходиться в стані війни і досить важливим плюсом в збереженні спокою населення та запобіганні паніки, варто мати людину яка буде мати змогу простими словами пояснити народу про теперішню ситуацію на передовій. На мою думку велику роль на початку війни і навіть зараз зіграв Олексій Миколайович Арестович. Олексій Миколайович це приклад того, як варто доносити інформацію в ці складні часи. На відміну від інших найвідоміших політичних українських діячів, які в перший тиждень взагалі ніде не показувалися, він разом з всеукраїнським об'єднанням телеканалів сповіщав народу про стан справ. Головною його особливістю є вміння спокійно та без зайвих емоцій розказувати про події.

Можна приводити багато прикладів діячів, взяти навіть, наприклад, ведучих телеканалів, але суть буде однакова. В часи скрути, коли країна знаходиться в стані війни, переважна більшість політичних діячів об'єдналась в своєму прагненні допомогти Україні та народу України. Адже запобігання паніки під час подібних ситуацій є дуже важливою складовою в контролюванні ситуації під контролем.

Загалом підсумовуючи роль ЗМІ в організації процесу комунікації між Президентом та громадськістю, варто підкреслити недостатній рівень ефективності організації процесу комунікації, зважаючи на великий арсенал наявних інформаційно-комунікаційних ресурсів. Адже саме ЗМІ можуть відіграти вирішальну роль у підсиленні консолідації суспільства та збереженні його національно-культурної самобутності. Так, під час війни всі телеканали і більшість політичних діячів об'єдналися, але невідомо, що буде після того як закінчиться черговий виклик народу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Конституція України від 28.06.1996]. zakon.rada.gov.ua Отримано з <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про громадське об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI [Закон України «Про громад. асоціацій» від 22.03.2012 № 4572-VI]. zakon.rada.gov.ua URL :<https://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII [Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII]. zakon.rada.gov.ua URL :<https://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI [Закон України Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
5. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV. України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV]. zakon.rada.gov.ua URL :<https://zakon.rada.gov.ua/>.
6. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
7. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. №2657-XXI [Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. №2657-XXI]. zakon.rada.gov.ua URL :<https://zakon.rada.gov.ua/>.
8. Закон України «Про місто самоврядування» від 21.05.1997 р. №280/97-БР [Закон України місцевого самоврядування» від 21.05.1997 р. № 280/97-БР]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.

9. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації». 093 вид. 1997 р. №539/97-ВР [Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
10. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 № 2493-III [Закон України від 07.06.2001 № 2493-III]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
11. Постанова Кабміну України «Про забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 р. № 996 [Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 р. № 996]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
12. Постанова Кабміну України «Про затвердження порядку проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 р. № 976 «Про затвердження наказу Міністра України» сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 № 976]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
13. Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Типового порядку проведення громадського зв'язку керівника органу». 2016 №277. Наказ Національного агентства України з питань державної служби «Про затвердження Типового порядку проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади» від 20.12. 2016 р. №277]. zakon.rada.gov.ua URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.

- 14.Балан К.Р. Прикладні зв'язки з громадськістю та Спілкування. Новий Декгу, 2003 р.
- 15.Бхаттачарья Мохіт. Нові горизонти громадськості. Адміністрація, 2008.
- 16.Віхляєв М.Ю. Громадські ради при органах виконавчої влади України та роль громадських об'єднань у їх діяльності Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ України. 2013. № 2, С. 36-43.
- 17.Внеські програми «U-LEAD з Європою» у створенні багаторівневої системи управління, якою є вікно, підзвітною та реакцією на потреби Громадської України (станом на серпень 2020 р.). URL :<https://doctors.decentralization.gov.ua/project/u-lead> (дата звернення: 15.04.2022).
- 18.Гончаренко О., Нескороджена Л. Саморегуляція культури: роль громад. асоціації та електронний зв'язок, Вісник Національної академії управління культури і мистецтв, 2018, № 4, С. 121-126.
- 19.Козаков В.М.. Рашковська О.В. Державно-громадська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монограф. К.: ДП «Вид. dim «Personal», 2018.
- 20.Крістер П., Андерссон Б. Добровільне лідерство і поява установ для самоврядування PNAS, Праці Національної академії наук Сполучених Штатів Америки, 2020, № 44, 117 с.
- 21.Купрій В. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади. Київ: Макрос, 2011. 200 с.
- 22.Куценко Ю. Участь громадян у місцевому самоврядуванні: пошук і варіанти. Управління сучасним містом. 2002. № 7-9 (7). С. 68-73.
- 23.Ладиченко В. Проблеми взаємодії держави і громадянського суспільства. Публічне право. № 4 (24). 2016. С. 18-25.
- 24.Лендєл М. О. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи : монографія. Ужгород: Мистецька Лінія, 2011. 687 с.

25. Малаш С.М. Проблематика взаємовідносин між органами виконавчої влади та громадськістю. Державне управління: теорія та розвиток. 2017. № 9. С.21-27.
26. Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петроє О. М. і ін. Публічне управління: термінол. слов. [Державне управління: термінологічний словник]. Київ: НАДУ, 2018.
27. Лізаковська С. Європейські стандарти взаємодії між органами державної влади та громадянським суспільством організацій. 2020, № 8, С. 422-443.
28. Лісничий В. Концептуальні основи політ наук: теорія та історія, методика та дидакт матеріали, Київ, 2001.
29. Максакова Р. Конституційно-правові проблеми організації та реалізації с установчої влади в Україні, Запоріжжя, 2012.
30. Матвійчук А. Самоврядні організації ас елементи громадянського суспільства та принципи їх творення, Гілея: науковий вісник, 2014, № 83, С. 397-401.
31. Меклі С. Так що функціонує безпосередньо демократія Штутгарт, 2018.
32. О'Хара К. Протиріччя цифрових сучасністей. Суспільство, 2020, № 35, С. 197-208.
33. Портер Т., Роніт К. Саморегулювання як політика. Процес: множинні та перехресні етапи приватної нормотворчої політики. 2016, № 39(1).
34. Раюду С.С. Спілкування; Мумбаї; Гімалаї Видавництво, 2007.
35. Роджерс Еверетт М. Комунікації та розвиток: Критичні перспективи, Беверлі Хілз, Sage Publications, 2016.
36. Рубановський К., Федорович О., Дуда А. Інформаційний відкритий орган місцевого самоврядування: посібник для муніципальних посадовців. Івано-Франківськ: 2018.
37. Селіванов А. Публічна влада і громадянин в Росії умови застосування судових адм юрисдикція (проблеми теорії і практики). Право України. 2016, № 28.

38. Скакун О. Теорія держави і права. Харків, 2015.
39. Стан Союзу: Комісія закликає країни-члени покращити безпеку журналістів у всьому ЄС URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_4632 (дата звернення: 15.04.2022).
40. Стратегічне планування розвитку об'єднаних територіальних громад. URL: <https://despro.org.ua/social-projects/mistsevi-strategiyi-rozvytku-sela/> (дата звернення: 15.04.2022)
41. Субір Гош. Масова комунікація; Калькутта; Сахітя Сангсад, 2004.
42. Сунгуров А. Моделі взаємодії стану органи влади та структури громадянського суспільства. К.: 2018.
43. Теплюк М. Публічна влада в Україні: означення та конституційно-правової природи, Закон Російської Федерації Україна, 2019, № 5, С. 6-22.
44. Токар М. Потенціал інтероперабельності держави, місцевого самоврядування та громадських організацій в Україна: інтеграція досвіду, ініціатив, можливості, ефективність державного управління, 2020. № 64.
45. Томазич Т. Комунікація в умовах місцевого самоврядування та використання ними соціальних медіа в Європейський Союз. 2019.
46. Турія О. Державна політика у сфері громадянського суспільства співробітництва, виконавчої влади та місцевого самоврядування: прав та управлінські аспекти. Державне управління Аспекти, 2018, № 6, С. 38-44.
47. Шемшученко Ю. Юридична енциклопедія: у 6 т. Київ, 2013.
48. Шпиґа П., Хмельницька М., Цифрові комунікації між урядом і спільнота: проблеми, ризики, бар'єри. Громадський Адміністрування: теорія і практика. 2019. № 2, С. 13-20.
49. Югов А. Конституційні засади громадськості влада: російський вимір, Москва, 2015.

50. Яргомська Н., Белокурова Є. Чому НУО та влада потрібні одне одному. Моделі взаємодії в регіонах Півночі, Державна політика: К., 2014.